

Kennis en Innovatie Foto 2011

Eerste voortgangsrapportage over de Kennis en Innovatie Agenda 2011-2020

Colofon

Waarnemend KIA-bestuur

Alexander Rinnooy Kan (voorzitter)

Gerard Kleisterlee

Kees Tetteroo

Robbert Dijkgraaf

KIA-secretariaat

Rens van Tilburg (projectleider)

Roeland Audenaerde

Ontwerp figuren: Marjolijn Stappers

Opmaak: Ina van Klaveren

Januari 2011, Amsterdam

Kia-partners

AcTI-nl

ACb

cnv

HBO raad
vereniging van hogescholen

FNV

Kennisnet

AIM Amsterdamse Innovatie Motor

ICTRegie

platform
Bèta Techniek

LTO Nederland

MKB
Nederland

MBO
Raad

stvw

KNAW

INTERSTEDELIJK
iso STUDENTEN OVERLEG

innovatieplatform
twente

Boaborea
voor werk, loopbaan en vitaliteit

NRTO
Nederlandse Raad voor Training en Opleiding

LAKS
landelijk actie comité scholieren

Netherlands
Genomics
Initiative

NWO

TEO

VNO NCW

VVO
raad

stichting
sbl
beroepskwaliteit leraren
en ander onderwijspersoneel

sbo
Sectorbestuur
Onderwijsarbeidsmarkt

VSNU
vereniging van universiteite
association of universite
THE NETHERLAND

PO RAAD

Brainport
Eindhoven

Samenvatting

Kennis en Innovatie

Foto 2011

Voor u ligt de Kennis en Innovatie Foto 2011. Dit is de eerste jaarlijks uit te brengen voortgangsrapportage over de in juni 2010 verschenen Kennis en Innovatie Agenda 2011-2020 (KIA).

De KIA geeft aan wat de komende tien jaar nodig is om Nederland weer in de wereldtop 5 van kennissamenlevingen te krijgen. De tienjarenagenda is ambitieus maar haalbaar en wordt breed gedragen: zij kan bogen op de steun van zowel de Nederlandse kennispartijen als de werkgevers- en werknemersverenigingen (de KIA-coalitie) en geeft invulling aan wat het betekent om tot de wereldtop 5 van kennissamenlevingen te behoren. Een noodzakelijke ambitie die ook het kabinet Rutte-Verhagen heeft uitgesproken.

Deze eerste foto laat zien in hoeverre Nederland op koers ligt om de voor 2020 gestelde doelen te behalen. De KIA-coalitie heeft aan zeventien cruciale gebieden van de Nederlandse kennissamenleving een kleur toegekend: rood waar we de gestelde doelen dreigen te missen, oranje waar extra inzet noodzakelijk is om het doel te halen en groen waar we goed op koers liggen. Daaraan ten grondslag liggen zestig metingen op de terreinen onderwijs, onderzoek en innovatief ondernemen.

De foto toont een gemengd beeld van de Nederlandse kennissamenleving. Nederland heeft een aantal sterke punten. Het onderzoek en delen van het onderwijs in Nederland behoren nog tot de wereldtop. Ook zijn de private investeringen in het onderwijs hoog en stijgt de waardering voor ondernemerschap en het aantal snel groeiende ondernemingen.

Op het merendeel van de terreinen zijn we echter nog ver van het doel en in veel gevallen gaat de beweging zelfs de verkeerde kant op. Zo schiet de professionalisering van leraren tekort, stijgt het aantal zeer zwakke middelbare scholen, krijgen veel excellente studenten nog steeds geen uitdagend programma, komt een leven lang leren niet echt van de grond, daalt het toch al lage aantal onderzoekers sterk en blijft onze innovatiekracht op alle fronten – van technologie tot marketing en organisatie, in de industrie en in de dienstensector – achter bij die van andere landen. De private onderzoeksinvesteringen blijven achter en de Nederlandse overheid is geen topinvesteerder in onderwijs en onderzoek.

De Kennis en Innovatie Agenda 2011-2020 pleitte voor extra publieke investeringen van twee miljard euro per jaar, ten opzichte van het KIA-basispad, om op het niveau te komen van de best presterende kennis- en innovatielanden. Het kabinet Rutte-Verhagen mikt vooral op het creatief en slim omgaan met bestaande middelen. Per saldo wordt bezuinigd ten opzichte van het KIA-basispad.

Dat komt doordat het kabinet inzet op de nullijn voor de salarissen van docenten en onderzoekers en door het wegvallen van de investeringen uit het Fonds Economische Structuurversterking (FES). De precieze omvang hiervan laat zich momenteel nog niet bepalen maar zou, afhankelijk van de verdere loonontwikkeling, kunnen oplopen tot rond de één miljard euro per jaar in 2015.

Nederland en andere landen bevinden zich als gevolg van de financiële en economische crisis financieel in een lastige positie. Er moet bezuinigd worden. We zien echter dat landen die dichtbij ons staan in de diverse ranglijsten, ondanks de crisis vasthouden aan een hoog niveau van investeringen in kennis en innovatie. Dat geldt bijvoorbeeld voor Duitsland, Frankrijk, Denemarken en Finland. Aan de andere kant zijn er landen, zoals het Verenigd Koninkrijk, die juist fors bezuinigen dan Nederland.

De ambitie om tot de top vijf van kennissamenlevingen te behoren blijft onverminderd van belang. We kunnen het ons niet veroorloven de aansluiting met de mondiale top te verliezen. Gegeven het budgettaire kader zullen we de komende jaren meer moeten bereiken met de bestaande middelen. Dat kan ook, bijvoorbeeld door meer samenwerking tussen bedrijven, scholen en onderzoeksinstituten en door scherpere keuzes te maken. De leden van de KIA-coalitie zullen zich de komende jaren dan ook blijven inzetten voor het verbeteren van de kennis- en innovatieprestaties. Werkgevers en werknemers in het onderwijs verbeteren de kwaliteit van docenten en schoolleiders. Vakbonden stimuleren leergierigheid bij hun leden. Bedrijfsleven, overheid en kennisinstellingen zullen in 2011 integrale agenda's opstellen om de kansen die de economische topgebieden bieden te verzilveren.

Om de Nederlandse positie in het internationale kennis- en innovatieveld te bepalen blijft het van belang eens per jaar een foto als deze te maken. Het geeft regering, parlement en KIA-partijen de kennis om nadere prioriteiten te stellen en gericht een extra inzet te plegen. Zo kunnen de bestaande middelen en menskracht optimaal benut worden om het door kabinet, parlement en KIA-coalitie gedeelde doel te realiseren: van Nederland weer een kennistopland te maken.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	8
1.1	Kennis en Innovatie Agenda 2011-2020	8
1.2	De eerste Kennis en Innovatie Foto	9
1.3	Leeswijzer	9
2.	Kennis in een veranderende omgeving	10
2.1	Kennis in het buitenland	10
2.2	Kennis in het binnenland: een nieuw regeerakkoord	11
2.3	Kennis in het binnenland: de eigen KIA-agenda	13
3.	De foto toegelicht	15
3.1	Onderwijs	15
3.2	Onderzoek	16
3.3	Innovatief ondernemen	17
	Bijlagen	19
	Indicatorenoverzicht	20
	Literatuur	52
	Deelnemers KIA-bijeenkomsten	53
	KIA-informatieverstrekkers	55
	Gebruikte afkortingen	57

1. Inleiding

Voor u ligt de Kennis en Innovatie Foto 2011. Dit is de eerste jaarlijks uit te brengen voortgangsrapportage van de in juni 2010 verschenen Kennis en Innovatie Agenda 2011-2020 (KIA). Deze foto is daarmee de nulmeting van de nieuwe tienjarenagenda voor kennis en innovatie. De foto geeft inzicht in de sterke en zwakke kanten van Nederland als kennisland. Hij laat zien waar van KIA-partijen en overheid een extra inzet is vereist opdat in 2020 alle seinen op groen kunnen staan. Pas wanneer dan al die seinen op groen staan behoort Nederland weer tot de wereldtop op het terrein van kennis en innovatie - de beste waarborg voor het behoud van ons hoge peil van welvaart en welzijn.

1.1 De Kennis en Innovatie Agenda 2011-2020

De KIA geeft aan wat de komende tien jaar nodig is om Nederland weer in de wereldtop 5 van kennissamenlevingen te krijgen. Deze tienjarenagenda is ambitieus maar haalbaar en breed gedragen: zij kan bogen op de steun van een brede coalitie van bijna dertig organisaties uit de kenniswereld en het bedrijfsleven, waaronder VNO-NCW, MKB-Nederland, FNV, CNV en MHP. Gezamenlijk hebben die organisaties doelen gesteld op het terrein van onderwijs, onderzoek en innovatief ondernemen. Ook hebben zij de maatregelen benoemd die nodig zijn om deze doelen te bereiken. Daarbij gaat het zowel om overheidsmaatregelen als om acties die de KIA-partners zelf ondernemen. Behalve een indicatie van wat nodig is om het Nederlandse kennisinvesteringsniveau op gelijke hoogte te brengen met dat van de best presterende kennis- en innovatielanden, geeft de tienjarenagenda ook inzicht in de benodigde hervormingen.

De KIA-coalitie is gegroeid rond de in 2006 door het eerste Innovatieplatform gelanceerde 'Kennisinvesteringsagenda 2006-2016; Nederland het land van talenten!' (KIA-IP, 2006). Om die uitdagende en wervende agenda heeft zich een bonte coalitie gevormd van werkgevers tot en met scholieren die om tafel zitten om de weg naar de toekomst uit te stippelen en gezamenlijk de vinger op de pols te houden. Inmiddels zijn er drie 'KIA-foto's' gemaakt (KIA, 2008, 2009, 2010a).

Met het aantreden van een nieuw kabinet deed zich de mogelijkheid voor om de versnelling in te zetten die wij de afgelopen jaren hebben bepleit. Dat vormde de aanleiding voor het opstellen van de nieuwe tienjarenagenda KIA 2011-2020. Hierin geeft de KIA-coalitie concreet invulling aan het streven om tot de wereldtop 5 van kennissamenlevingen te behoren (zie ook onderstaand kader).

Daartoe zijn nieuwe doelen gesteld voor 2020. Uitgangspunt waren ambitieuze maar haalbare doelen. Waar internationale vergelijking mogelijk was, is gekeken of de top 5 ambitie haalbaar was. In enkele gevallen is gekozen voor de top tien. Als alleen Europese cijfers beschikbaar zijn, is gekozen voor de top 3 positie. Op financieel vlak spiegelt de KIA-coalitie Nederland aan vijf landen die in veel kennisranglijsten tot de top behoren: de VS, Zwitserland, Zweden, Denemarken en Finland.

Nederlands plek in de kenniswereld

De ambitie om weer tot de top 5 van kennislanden te gaan behoren is in veel beleidsdocumenten terug te vinden. Na het Innovatieplatform hebben ook het (voorige en huidige) kabinet en de Tweede Kamer deze ambitie omhelsd. Het is echter niet altijd even duidelijk welke top 5 men precies bedoelt. Oorspronkelijk speelde de Global Competitiveness Index van het World Economic Forum een belangrijke rol, ook in de KIA. In 2000 stond Nederland in die index nog op de derde plaats. Na te zijn afgezakt staan we dit jaar weer in de top 10. Omdat dit een zeer brede index is die naast kennis en innovatie ook afhangt van onder meer arbeidsmarkt, transport en gezondheidszorg, kan deze niet volstaan als enige indicator voor onze kennis en innovatieprestaties.

Er bestaan ook brede, specifiek op kennis en innovatie gerichte internationale vergelijkingen. De EU hanteert de European Innovation Scoreboard (EIS). Hier wordt Nederland met negen andere landen gerekend tot de 'innovation followers'. De kopgroep bevat vijf landen. Een andere internationale standaard is de Knowledge Economy Index (KEI) van de OESO, die meet in hoeverre de omgeving bevordert dat kennis effectief wordt gebruikt. Op de KEI staat Nederland vierde.

1.2 De eerste Kennis en Innovatie Foto

De Kennis en Innovatie Foto 2011 is een momentopname van de Nederlandse kennissamenleving en meet in hoeverre Nederland op koers ligt bij de uitvoering van de Kennis en Innovatie Agenda 2011-2020. De foto geeft zo een beeld van de sterke en zwakke kanten van de Nederlandse kennissamenleving.

Zij doet dat door aan zeventien cruciale gebieden van de Nederlandse kennissamenleving een kleur toe te kennen: rood waar we de in de KIA gestelde doelen dreigen te missen, oranje waar extra inzet noodzakelijk is om het doel te halen en groen waar we goed op koers liggen. Deze inkleuring van de foto is gebaseerd op zestig metingen op de terreinen onderwijs, onderzoek en innovatief ondernemen. Daarbij is steeds op de eerste plaats gekeken hoe de cijfers zich ontwikkelen. Daarna is telkens de vraag gesteld of er ontwikkelingen zijn die een positiever of negatiever oordeel rechtvaardigen. Hierover is in het najaar van 2010 driemaal door de KIA-coalitie overlegd. Een compleet overzicht van de meetpunten en de overwegingen bij het toekennen van de kleur vindt u in bijlage 1.

De foto is bedoeld als een leidraad voor alle bij de kennissamenleving betrokken partijen. Waar de foto rood of oranje kleurt is extra inzet nodig van KIA-partijen en overheid.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 schetsen we eerst de belangrijkste ontwikkelingen in binnen en buitenland. Bijzondere aandacht is er daarbij voor het nieuwe regeerakkoord. Hoofdstuk 3 licht de eigenlijke foto toe. Hoe staan het Nederlandse onderwijs, onderzoek en innovatief ondernemen ervoor? In de bijlagen vindt u een uitgebreide verantwoording van de verwachtingen en oordelen van de KIA-coalitie. Ook bevatten de bijlagen een literatuuroverzicht, een lijst van degenen die deelnamen aan de drie voorbereidende bijeenkomsten die in het najaar van 2010 hebben plaatsgevonden, een opsomming van de mensen die individueel een bijdrage hebben geleverd en een uitleg van de gebruikte afkortingen.

2. Kennis in een veranderende omgeving

Om te bepalen of we op een specifiek terrein op koers liggen kijkt de KIA-coalitie naast de feitelijke cijfers ook naar ontwikkelingen in de omgeving. Zijn er bijvoorbeeld onlangs acties gestart door KIA-partijen of door de overheid die het aannemelijk maken dat de situatie zich positiever zal ontwikkelen dan de cijfers nu aangeven?

Omdat veel KIA-doelen zijn gesteld in termen van een internationale vergelijking (top 5 van de wereld, top 3 van de EU, et cetera) en omdat de kennissamenleving een sterk internationale dimensie kent, is het ook van belang om de ontwikkelingen over de grens in het oog te houden.

Dit hoofdstuk geeft een beknopt overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen in binnen- en buitenland.

2.1 Kennis in het buitenland

Terwijl de wereldeconomie in 2009 een recessie beleefde, heeft de economische groei zich in 2010 vrijwel overal weer hersteld. Ook voor de komende jaren wordt een (voor Nederland en Europa) bescheiden economische groei verwacht.

Direct na het uitbreken van de crisis wezen internationale organisaties als de EU en de OESO erop dat het noodzakelijk is de kennisinvesteringen op peil te houden, *“because these are pro-growth anti-crisis investments. (...) Research and innovation investments will speed up economic recovery, create jobs and improve European competitiveness”* (EC, 2010d).

Dat het belang van kennis wordt erkend bleek ook uit het feit dat sommige van de stimuleringspakketten die in 2009 werden gelanceerd forse kennis- en innovatie-investeringen bevatten. Ook in Nederland nam het kabinet enkele goede maatregelen, zoals de kenniswerkersregeling.

In veel landen worden bij de nu noodzakelijke bezuinigingen de kennisuitgaven ontzien. Dat geldt ook voor landen als Duitsland, Frankrijk, Denemarken en Finland, waar in eerdere jaren tot forse verhogingen van de publieke kennisbudgetten is besloten. Frankrijk sloot bijvoorbeeld een Grote Lening (*Grand Emprunt*) af, waardoor de komende jaren 60 miljard euro vrij komt voor kennisinvesteringen, waarvan 3,5 miljard euro voor de bouw van een supercampus ten zuiden van Parijs. Duitsland heeft zich twee jaar geleden ten doel gesteld de uitgaven voor onderwijs en onderzoek op te voeren tot 10% van het BBP. Daartoe is recent het onderwijsbudget tot het recordbedrag van 102,8 miljard euro verhoogd (Bundesministerium, 2010).

Ook in de opkomende landen zet de trend door om meer te investeren in onderwijs, onderzoek en innovatie. In China zijn de bedrijfsinvesteringen in R&D in 2009 met 40% gegroeid. In India bedroeg die groei 27,3% (EC, 2010f). In zowel China als Brazilië is het percentage van het BBP dat aan R&D wordt uitgegeven gestegen tot 1,5% (The pharmaletter, 2010; R&D Mag, 2010).

Deze opkomende landen zijn daarmee ook in de mondiale kenniseconomie belangrijke spelers geworden. Een internationale enquête onder 300 CEO's wees uit dat India, de VS en China momenteel de beste landen zijn om te investeren in R&D (Saracho, 2010).

Ook grote internationale bedrijven zijn zich bewust van de noodzaak te blijven investeren in kennis. In het crisisjaar 2009 investeerden de 1400 R&D Scoreboard bedrijven meer dan 400 miljard dollar in onderzoek en ontwikkeling. Dat is weliswaar 1,9% minder dan in het jaar daarvoor, maar in het licht van teruglopende verkopen (-10%) en winst (-20%) toch een indicatie van de prioriteit die bedrijven geven aan hun onderzoek (EC, 2010f).

De EU ziet de financiële en economische crisis als een "wake-up call": *wanneer Europa op dezelfde weg doorgaat is een geleidelijke neergang onvermijdelijk, en zal het continent een tweederangs werelddeel worden. Daarom is juist nu ambitie nodig.* De Europese Commissie (EC, 2010d) stelt zich voor 2020 ten doel dat:

- drie procent van het BBP van de EU-lidstaten aan R&D wordt besteed
- dat het percentage voortijdig schoolverlaters onder de tien procent zakt
- en dat minstens 40% van de jongeren in het bezit is van een academisch diploma

Met dit oogmerk zijn onlangs plannen voor een Innovation Union gepresenteerd (EC, 2010c). In de Innovation Union wordt een centrale plek ingeruimd voor Innovation Partnerships, publiek private samenwerking om op innovatieve wijze maatschappelijke uitdagingen aan te pakken. Zoals die op het gebied van vergrijzing, het thema waar de Commissie mee wil starten. Het doel is in 2020 burgers langer zelfstandig en in betere gezondheid te laten leven en zo het aantal gezonde levensjaren met twee te verlengen. Daarvoor is veel innovatie nodig. Andere terreinen die worden genoemd zijn energie, slimme steden, duurzaam grondstoffen-gebruik, water, mobiliteit en landbouw.

2.2 Kennis in het binnenland: het nieuwe regeerakkoord

In september 2010 is het kabinet Rutte-Verhagen aangetreden. Dit kabinet wil eerst en vooral het "huishoudboekje" van de staat op orde brengen. Het wil daarnaast inzetten op het versterken van de concurrentiekracht: "Nederland wil een ambitieus, toonaangevend land zijn in Europa en in de wereld. Dat vergt ruimte voor ondernemerschap. En durf om ongebaande paden te betreden." Het kabinet erkent het belang van kennis en innovatie daarbij en omarmt de ambitie "te behoren tot de top 5 van kenniseconomieën" (Rijksoverheid, 2010a).

Bij zijn aantreden presenteerde premier Rutte zeventien hervormingen en stelselherzieningen. Drie daarvan zijn min of meer gerelateerd aan de KIA:

- Nieuw bedrijfslevenbeleid
- Prestatiebeloning onderwijs
- Invoering van een sociaal leenstelsel voor de masterfase / uitvoering van het rapport van de commissie Toekomstbestendigheid hoger onderwijs (commissie-Veerman)

Het regeerakkoord stelt dat kwaliteitsverbetering in het onderwijs vaker het gevolg is van slimme vernieuwingen dan van geld en regels en wil prestatiebeloning in het onderwijs invoeren. Het wil "vakmanschap in het onderwijs (...) weer de ruimte en het respect geven die het verdient." Daarnaast wil het de kwaliteit van docenten verbeteren. Daartoe verhoogt het kabinet de kwaliteit van de lerarenopleidingen. Ook verplicht het docenten om zich in te schrijven in een beroepsregister en zich te laten bijscholen.

Ook wordt laaggeletterdheid aangepakt. Een leven lang leren wil het kabinet stimuleren door te bevorderen dat werkgevers en werknemers afspraken maken over scholing en dat zij in cao's bepalingen opnemen over duurzame inzetbaarheid (scholing).

In lijn met de prioriteit die het kabinet geeft aan ondernemerschap vraagt het ook in het onderwijs veel aandacht voor ondernemerschap, zowel in het beroepsonderwijs als aan de universiteiten.

Het innovatiebeleid wordt geconcentreerd in de handen van de minister van EL&I. Deze zal uitvoering geven aan het nieuwe beleid voor het bedrijfsleven: "We bouwen onze sterktes dus uit met een uitgekende mix van instrumenten. (...) Bedrijven en instituten moeten ook samen om tafel gaan om gemeenschappelijke onderzoeksagenda's op te stellen voor de lange termijn. En overheden gaan samen met hen actiepunten opstellen om vestigingsklimaat en concurrentievermogen te verbeteren. Denk aan het wegnemen van belemmerende wetgeving, op-maat-onderwijs en gericht aanbestedingsbeleid." (Rijksoverheid, 2010b). Het kabinet spreekt van een "gouden driehoek van ondernemers, kennisinstellingen en overheid." Het zal per economisch topgebied een strategisch comité instellen waarin relevante partijen integrale agendas opstellen met concrete actiepunten, onder andere met betrekking tot de vraag hoe de innovatiekracht van de economische topgebieden kan worden versterkt (Rijksoverheid', 2010c).

Op het terrein van het onderwijs houden de intensiveringen en ombuigingen elkaar met elk 1,3 miljard in evenwicht. Er wordt bijvoorbeeld geïnvesteerd in PABO's en lerarenopleidingen, prestatiebeloning voor docenten, intensievere begeleiding in het MBO en hoger onderwijs. Daar staan bezuinigingen tegenover op bijvoorbeeld zorgleerlingen (passend onderwijs, LWOO en PRO), het MBO voor 30-plussers en langstudeerders in het hoger onderwijs.

Op een aantal terreinen investeert dit kabinet ook minder dan werd aangenomen in het KIA-basispad, dat veronderstelt dat lonen van docenten de salarisontwikkeling in de marktsector volgen en dat de onderwijsbudgetten meegroeien met de ontwikkeling van leerling- en studentaantallen (KIA 2010b, p.39).

Zo boekt het kabinet in het regeerakkoord een besparing in van 0,9 miljard voor een gematigde loonontwikkeling in 2011. Inmiddels is het voornemens om de lonen van docenten en onderzoekers ook in 2012 op de nullijn te houden. Dat was in 2010 voor het onderwijzend personeel in het primair en voortgezet onderwijs overigens ook al het geval. Afhankelijk van de groei die de marktsector in deze periode doormaakt groeit hierdoor het gat tussen de in de KIA 2011-2020 neergelegde ambitie en wat we feitelijk zien gebeuren. Bij een loonstijging van 1,5% in de markt kan dit 'gat' jaarlijks met tussen de 350 en 500 miljoen toenemen.

De komende jaren zal moeten blijken in hoeverre de onderwijsbudgetten de groei in het aantal leerlingen kunnen volgen.

Op het terrein van onderzoek en innovatie staat tegenover een korting van 0,3 miljard op themagerichte innovatiesubsidies (genoemd worden Syntens, luchtvaartbeleid, ruimtevaartbeleid en innovatieprogramma's) en 0,2 miljard op ondernemingsklimaatssubsidies (waaronder het regionaal-economisch en innovatiebeleid) een lastenverlichting van 0,5 miljard. Onbekend is nog in hoeverre deze innovatie gerelateerd zal zijn (via een verhoging van de WBSO, bedoeld om de fiscale lasten van onderzoekers te verlagen, in 2010 ook al fors verhoogd) dan wel voor alle activiteiten van alle bedrijven geldt (via een verlaging van de vennootschapsbelasting waar ook een innovatiefaciliteit is ingebouwd). Duidelijk is inmiddels wel dat de door de KIA zeer gewaardeerde innovatievouchers, laagdrempelige kennischeques voor het MKB, zullen verdwijnen. Het budget wordt verschoven naar de innovatieprestatiecontracten.

Van negatieve invloed op de kennisinvesteringen is ook het stopzetten van de FES-gelden voor kennis en innovatie. De onbelegde middelen worden afgeroomd en er vindt geen nieuwe voeding plaats. Ten opzichte van het 'basispad' van het vorige kabinet valt tot en met 2020 € 1,725 miljard aan FES-middelen voor kennis en innovatie weg. De KIA ging echter uit van het investeringsniveau van de afgelopen jaren (2006-2010), dat aanzienlijk hoger was vanwege de

ophoging van het paasakkoord (25% van de FES middelen in plaats van 20%). Het verschil tussen het KIA-basispad en wat resteert bij de start van een volgend kabinet in 2015 is een lagere investering van tussen de 400 en 500 miljoen euro.

Per saldo leveren de voornemens van het kabinet Rutte-Verhagen minder investeringen in kennis en innovatie dan het KIA-basispad veronderstelt. De precieze omvang hiervan laat zich momenteel nog niet bepalen. Een volgend kabinet zal daardoor niet starten met de in de KIA bepleite twee miljard euro extra publieke investeringen per jaar, maar met, afhankelijk van de loonontwikkelingen, rond de één miljard euro per jaar minder publieke investeringen in kennis en innovatie.

2.3 Kennis in het binnenland: de eigen KIA-agenda

De KIA 2011-2020 bevat een paragraaf met de 'eigen agenda' van de KIA-partijen. Daarin geven zij aan wat hun bijdragen zullen zijn aan het realiseren van de KIA-doelen. De eigen acties zijn gegroepeerd langs de vijf KIA-prioriteiten:

- Een topdocent voor elke onderwijsdeelnemer
- Maatwerk in het onderwijs
- Een leergieriger cultuur
- Sterkere toppen in onderzoek en innovatie
- Meer innovatieve bedrijven

Om de kwaliteit van de docenten te verbeteren slaan werkgevers en werknemers in het onderwijs de handen ineen rond de professionaliseringsagenda: een scholingsoffensief, waaronder de versterkte uitvoering van de scholingsbeurs (Convenant Leerkracht); het versterken van de professionele ruimte van de docent, waarvoor in diverse sectoren afspraken worden gemaakt en de dialoog binnen de instellingen wordt bevorderd; het tegengaan van onbevoegd lesgeven; de vermeerdering van het aantal universitair opgeleide leraren in het voortgezet onderwijs. Ook de invoering van het register van leraren wordt een van de actiepunten voor de komende tijd. Schoolleiders en docenten werken aan een schoolklimaat met een professionele cultuur van leiders, bestuurders en medewerkers. De koepels en bonden bevorderen dit door lobby, scholing, informatievoorziening en door gezamenlijk druk uit te oefenen.

Maatwerk in het onderwijs wordt onder andere bevorderd door de inzet van digitale hulpmiddelen. Hiertoe werken ICTRegie, Kennisnet en ECP-EPN samen met een veertigtal vertegenwoordigers uit de onderwijswereld (HBO-i, VMBO, PO-Raad, ICT Platform Nederland, Kennisnet, Surfnet), overheid (OCW en EL&I) en bedrijfsleven (ICT-Office, CIO Platform).

Om leerlingen en leraren op basisscholen meer in aanraking te brengen met wetenschap en techniek wordt in de periode 2011-2016 uitvoering gegeven aan het Masterplan Ruimte voor talent, ruimte voor wetenschap en techniek. Door dit masterplan kunnen de bètatalenten van basisschoolleerlingen eerder worden ontdekt en beter worden ontwikkeld.

De prioriteit 'een leergieriger cultuur' heeft alles te maken met een leven lang leren. Zo maken KIA-partners FNV, CNV en MHP zich sterk voor het verbeteren van het loopbaanbeleid om werkloosheid en uitval door arbeidsongeschiktheid te voorkomen. Het gaat daarbij om ontwikkelpaden en doorstroommogelijkheden binnen het bedrijf, binnen de branche of naar een andere sector, als werken in de eigen sector niet meer mogelijk blijkt te zijn. Een goed voorbeeld hierbij is de sector Bouw en Infra, waar werknemers loopbaanadvies en scholingsdagen kunnen krijgen om zich tijdig op een andere functie te kunnen voorbereiden. Dit loopbaanadvies wordt georganiseerd en gefinancierd door de sector (O&O-fonds). Ook in andere sectoren worden loopbaanbeleid en scholing ontwikkeld door en gefinancierd uit O&O-fondsen.

Voorts proberen de vakorganisaties zoveel mogelijk afspraken te maken in cao's over EVC, loopbaanbeleid, persoonlijk ontwikkelingsbudget et cetera. Uitgangspunt daarbij is dat werknemers zeggenschap moeten krijgen over hun eigen ontwikkeling. Om te stimuleren dat werknemers werkelijk van de scholingsvoorzieningen gebruik maken, worden kaderleden getraind om op de werkvloer hun collega's te attenderen op de mogelijkheden voor scholing. Ook organiseren een aantal bonden loopbaanadvies.

Rond leven lang leren werken de Nederlandse Raad voor Training en Opleiding (NRTO), branches en het ministerie van OCW aan de inschaling van non-formeel onderwijs in het Nederlands kwalificatieraamwerk (NLQF). Het NLQF zal de transparantie van opleidingsinspanningen verbeteren. Het zichtbaar maken van kwalificatiewinst werkt ook stimulerend voor, met name, laag opgeleide werknemers of werkzoekenden die moeite hebben via de formele weg een diploma te behalen. Nederland verwacht haar NLQF in 2011 aan te bieden aan de Europese Commissie waarna in 2012 op alle diploma's het juiste NLQF niveau vermeld kan worden.

Om tot sterkere toppen in onderzoek en innovatie en tot meer innovatieve bedrijven te komen zullen bedrijven, overheid en kennisinstellingen voor de economische topgebieden gezamenlijke agenda's uitwerken. Dit kan een belangrijke bijdrage leveren aan ons toekomstig groeivermogen.

3. De foto toegelicht

Dit hoofdstuk licht de kleuren van de zeventien hoofdindicatoren toe. De zestig indicatoren waaruit die hoofdindicatoren zijn samengesteld, komen daarbij niet allemaal afzonderlijk aan bod. Voor een compleet overzicht van de indicatoren zie bijlage 1. Aan het begin van bijlage 1 wordt de methodiek toegelicht die is gehanteerd bij het bepalen van de kleuren en bij het 'optellen' van de indicatoren tot hoofdindicatoren.

3.1 Onderwijs

Waar in eerdere foto's de onderwijsindicatoren overwegend groen kleurden, zien we nu een meer gemengd beeld. Bij de publieke investeringen in onderwijs doet zich het grootste verschil in investeringen tussen Nederland en de kenniskoplopers voor. De dalende trend die zich vorig jaar manifesteerde bij de publieke onderwijsinvesteringen zet zich verder voort (van 4,35 naar 4,22% van het BBP). Het gat met het gemiddelde van de top 5 (5,18%) bedraagt nu bijna 6 miljard euro (per jaar).

Nederland behoort wat de private bijdrage aan het onderwijs betreft tot de koplopers. Met 0,82% van het BBP is het doel gehaald. Overigens zit Nederland nog wel op een grote afstand van de eenzame nummer één: de VS. Omdat de achterstand in publieke investeringen in onderwijs groter is dan de achterstand in private investeringen in onderwijs, kleurt de hoofdindicator 'Investeringen in onderwijs' toch rood.

De indicator 'Kwaliteit en beschikbaarheid onderwijspersoneel' laat een gemengd beeld zien, resulterend in een oranje kleur. Positief is de groeiende instroom in de eerstegraads HBO leraaropleiding. Positief is ook het hoge aandeel van de afgestudeerden van de leraaropleiding dat werkzaam blijft in het onderwijs. Ook is er, mede door de slechte economische situatie, nog geen sprake van een kwantitatief lerarentekort. De groei in uittredende leraren, die in 2015-2016 zijn hoogtepunt bereikt, baart echter wel zorgen.

De grootste zorg betreft het kwalitatieve lerarentekort. Deze indicator ontwikkelt zich onvoldoende positief om het KIA-ideaal van een topdocent voor elke onderwijsdeelnemer te bereiken. Vooral de tijd besteed aan deskundigheidsbevordering blijft met tussen de 2,5 en 4% van de arbeidstijd ver verwijderd van het, ook in cao's vastgelegde, doel van 10%. In het MBO en vooral in het voortgezet onderwijs blijft het aantal bevoegde docenten achter. Het beeld is des te zorgelijker als we bedenken dat de aantrekkelijkheid van het beroep van leraar onder druk kan komen te staan door de gematigde loonontwikkeling.

'Kwaliteit en bereikbaarheid VVE (voor- en vroegschoolse educatie) en basisonderwijs' staat nog op groen. Met name door de snelle groei van het percentage kinderen uit de doelgroep dat deelneemt aan voorschoolse opvang (80%). Het kabinet wil ook inzetten op het leiden van risicoleerlingen naar de VVE. Echter, er is zorg over maatwerk aan zorgleerlingen in de eerste jaren op school en over de kortingen op de gemeentelijke gelden.

Het goede nieuws uit het voortgezet onderwijs is de groei van het aantal havo en vwo leerlingen die een N-profiel of bètaprofiel kiezen. De investeringen van de afgelopen tijd in het bètatechnische onderwijs op middelbare scholen werpen hun vruchten af. De prestaties van middelbare scholieren, waarover onlangs nieuwe PISA-gegevens verschenen, behouden hun oranje kleur omdat – als we alleen naar de OESO-landen kijken – de top 5 nog in zicht is. Opkomende gebieden als Shanghai en Singapore blijken echter hoger te scoren dan Nederland.

Doordat het aantal zeer zwakke scholen licht stijgt kleurt de hoofdindicator 'Kwaliteit voortgezet onderwijs' als geheel oranje.

Groen kleurt de hoofdindicator 'Kwaliteit beroepsonderwijs'. Zowel mbo- als hbo-studenten vinden snel een baan. Overigens blijkt uit recent onderzoek van RWI dat dit niet in alle gevallen een baan op niveau is. Op hogescholen neemt het aantal studenten per docent in een voldoende hoog tempo af. Groen is ook de indicator voor het terugdringen van het aantal voortijdig schoolverlaters. Positief is dat het kabinet zichzelf hier een hogere ambitie heeft gesteld dan de KIA. Zorgelijk is wel dat de door de KIA bepleite extra middelen voor zorgleerlingen er niet komen en dat er op deze groep gekort gaat worden. In dit kader zijn ook van belang de aanbevelingen van de commissie Kamps over de Werkschool, bedoeld om leerlingen die niet via het reguliere traject een diploma halen, toch naar een positie op de arbeidsmarkt te begeleiden.

Achteruitgang is er bij de 'Kwaliteit hoger onderwijs': deze gaat van groen naar rood. Dit komt met name doordat indicatoren die betrekking hebben op de positie van excellente studenten stagneren. Positief is dat het aantal studenten per docent blijft dalen. Echter, de groei van de excellentieprogramma's stukt, ver van het voor 2020 gestelde doel. Evenzo weten onvoldoende buitenlandse studenten de Nederlandse universiteiten te vinden en studeren er te weinig Nederlandse studenten in het buitenland.

De indicator 'Deelname volwassenenonderwijs' was en blijft rood. Dit is een groot zorgpunt omdat de ontwikkeling van werknemers (door bijscholing, algemene scholing, op- of omscholing, EVC, loopbaanondersteuning en loopbaanadvies) sterk aan belang wint in een economie die steeds dynamischer is en waar door de vergrijzing steeds langer doorgewerkt moet worden. Nederland deed het hier al slecht in internationale vergelijkingen, en juist hier wordt stevig bezuinigd door het kabinet Rutte-Verhagen (30+ in het MBO-onderwijs, maar ook inburgering en gemeentelijke re-integratiebudgetten). Het kabinet is weliswaar voornemens om via de arbeidsrelatie bijscholing te bevorderen, maar vergelijkbare pogingen in het verleden hebben tot nog toe onvoldoende resultaat gesorteerd.

3.2 Onderzoek

De 'Kwaliteit en doelmatigheid van het wetenschappelijk onderzoek' in Nederland is hoog: internationaal gezien zijn Nederlandse onderzoekers zeer productief en hebben hun publicaties een grote impact. Traditioneel is dat onze kracht, maar er zijn wel scheurtjes zichtbaar. Met name aan de technische universiteiten en in de bètadisciplines liften we mee op het succes van buitenlandse onderzoekers. Dat is geen robuuste manier van werken. In de wetenschap geldt dat wie niet levert, vroeg of laat van het netwerk wordt uitgesloten. De vraag is daarom hoe lang deze goede Nederlandse positie gehandhaafd kan blijven zonder extra middelen. Een illustratie van de nijpende situatie, juist bij jonge onderzoekers, is het massale beroep op de talentsubsidie van NWO. Voor een aantal grote subsidie-instrumenten kan slechts de helft van de als zeer goed aangemerkte aanvragen gehonoreerd worden.

Ook de productie van 'Nieuwe toepasbare kennis' staat op groen. Nederland is de mondiale nummer 1 wat betreft het aantal wereldwijde octrooien per euro die besteed wordt aan R&D.

'Duurzame publiek-private samenwerking' staat op oranje. Nederland kent relatief hoge private bijdragen aan onderzoek in publieke kennisinstellingen en heeft de afgelopen jaren flink geïnvesteerd in publiek-private samenwerking. Deze investeringen waren echter vooral afkomstig uit het FES. Deze gelden zullen de komende jaren niet meer beschikbaar zijn. Daar staat tegenover dat het kabinet Rutte-Verhagen stevig inzet op publiek-private samenwerking en innovatie voor het eerst bij één departement heeft belegd. De indicator publiek-private co-publicaties kleurt als enige rood: we zakken van plek tien naar plek elf.

Zorgelijk is de 'Internationale zichtbaarheid van kennistoppen'. Op de diverse internationale ranglijsten van universiteiten staan de Nederlandse universiteiten van oudsher in de subtop: ze horen wel (bijna) allemaal bij de eerste 200 van de wereld, maar geen enkele Nederlandse universiteit neemt een echte toppositie in. Door de bank genomen laten de internationale ranglijsten van universiteiten niettemin een lichte verbetering van de positie van Nederlandse universiteiten zien. De door buitenlandse bedrijven in Nederland verrichte R&D laat een forse stijging zien. Deze subindicator gaat daarom van rood naar oranje. Dat het geen groen is komt door de ontwikkelingen in het afgelopen jaar rond Organon en Abbott, die nog niet in deze cijfers zichtbaar zijn. Overigens blijven Nederlandse onderzoeksinstituten en bedrijven goed scoren in Europese onderzoeksprogramma's. Een positief teken van de kracht van het Nederlandse onderzoek.

De publieke onderzoeksinvesteringen blijven rood: deze blijven met 0,67% van het BBP in 2007 (0,75% als we de WBSO uitgaven meetellen) ver achter bij de doelstelling van 1% van het BBP. Bij gebrek aan extra geld in het regeerakkoord, en door het wegvallen van de FES-middelen, is de verwachting dat dit percentage de komende jaren verder zal gaan dalen. Die daling zou in de toekomst in zekere mate kunnen worden gecompenseerd door meer Europese R&D-fondsen binnen te halen. Deze bedroegen in 2007 0,04% van het BBP.

3.3 Innovatief Ondernemen

In vergelijking met eerdere KIA-foto's zijn er ditmaal meer groene indicatoren zichtbaar op het terrein van innovatief ondernemen. Dat komt in de eerste plaats doordat er een nieuwe indicator is voor de 'Kwaliteit van de omgeving voor innovatie'. Op het vlak van ondernemerschap is duidelijk vooruitgang zichtbaar. De innovatie zelf blijft echter op een te laag niveau steken.

De 'Kwaliteit van de omgeving voor innovatie' in Nederland is goed: indicatoren als het aantal ICT-specialisten binnen bedrijven, de toegang tot breedbandinternet en het aantal kenniswerkers staan alle op groen.

Ook hier zijn echter wel zorgwekkende ontwikkelingen. Wat betreft het aantal onderzoekers scoorde Nederland al slecht. Dit aantal daalt verder. Het meest dramatisch is de teruggang in 2009 in het bedrijfsleven, waar het (als percentage van de beroepsbevolking) in één jaar tijd met 19% is afgenomen. Maar ook bij de onderzoeksinstituten is het 13% gedaald. Ook heeft de door het ministerie van EL&I ingestelde e-Skills Taskforce vastgesteld dat er op dit moment al een tekort is van rond de vijf duizend ICT-specialisten. Een tekort dat in vijf jaar kan oplopen tot zo'n 40 duizend.

Op het terrein van 'Ondernemerschap' is duidelijk vooruitgang geboekt. Ook deze hoofdindicator kleurt groen. Zo is de houding ten opzichte van ondernemerschap sterk verbeterd. Stond vorig jaar nog maar 35% van de Nederlanders positief tegenover ondernemerschap, nu is dat 56%. Er zijn meer startende ondernemers en ook zijn er meer snelle groeiers. Gemeten naar werkgelegenheid staat Nederland op plek nummer drie, gemeten naar omzet naderen we de top 5. Recent stelde een adviescommissie van de Europese Raad (Mas-Colell, 2010) dat snelle groeiers 'the best single indicator' is voor innovatie. Het is daarom zeer verheugend dat Nederland het juist op dit punt beter is gaan doen.

Een zwak punt zijn en blijven de private onderzoeksinvesteringen. Bij deze graadmeter heeft de KIA de oorspronkelijke doelstelling van 2% van het BBP verlaten voor een nieuwe, minder ambitieuze maar haalbaarder, doelstelling van 1,5% van het BBP. Dit is ongeveer het gemiddelde van de OESO-landen. Hoewel de ambitie neerwaarts is bijgesteld is hier toch een rode kleur op zijn plaats. In 2007 besteedden bedrijven voor 0,88% van het BBP aan R&D en de

private non-profit organisaties (collectebusfondsen) 0,06%. Van deze middelen werd 0,15% uitgevoerd door publieke onderzoeksinstituten en 0,80% door private partijen. Daarnaast voerden Nederlandse bedrijven in 2007 onderzoek uit voor buitenlandse private partijen met een omvang van 0,14% van het BBP.

Een andere graadmeter die op rood staat is 'Samenwerking MKB': Nederlandse innovatieve MKB-bedrijven werken relatief weinig samen met anderen. Dat geldt het sterkst voor samenwerking met concurrenten en kennisinstellingen. Met klanten en leveranciers is de achterstand op de koplopers kleiner.

Tot slot de indicator waar het uiteindelijk voor een belangrijk deel allemaal om draait: de 'Innovativiteit'. Deze indicator kleurt rood, omdat we noch in de industriële noch in de dienstensector lijken te gaan voldoen aan de streefdoelen voor technologische innovatie en voor innovatie op het terrein van marketing en organisatie. Bij technologische innovatie is vooral de achterstand in de industriële sector groot. Maar ook de technologische innovatie in de dienstensector is onvoldoende. De achterstand op de top is nog groter als het gaat om niet-technologische innovatie (marketing en organisatie). Ook hier is de achterstand in de industrie het grootst. In de EU-15 vinden we enkel nog Spanje achter ons.

Nederland doet het wel goed als het gaat om handelsmerken: geregistreerde namen, symbolen, figuren en dergelijke waarmee bedrijven zich onderscheiden. Als men kleine landen als Luxemburg, Malta en Cyprus buiten beschouwing laat staat Nederland op de derde plaats in de EU, na Zwitserland en Oostenrijk.

Bijlagen

Indicatorenoverzicht

Alvorens de 60 indicatoren te presenteren, leggen we eerst uit welke methoden zijn gehanteerd bij het toekennen van de kleuren en bij het 'optellen' van de kleuren van de 60 indicatoren tot de kleuren van de 17 hoofdindicatoren. Een hoofdindicator is een categorie die meerdere indicatoren omvat. Zo bestaat de hoofdindicator 'Onderwijsinvesteringen' uit de indicatoren 'Publieke onderwijsinvesteringen' en 'Private onderwijsinvesteringen'. De hoofdindicatoren laten zich op hun beurt groeperen in drie velden: het onderwijsveld, het onderzoeksveld en het veld 'innovatief ondernemen'.

Wijze van bepaling van de kleuren

Om de kleuren te kunnen bepalen zijn steeds de volgende twee vragen gesteld:

1. In hoeverre ontwikkelt de kwantitatieve proxy zich zodanig dat we mogen verwachten dat de (kwantitatieve) doelstelling voor 2020 wordt gehaald? Hierbij wordt strikt naar de ontwikkeling van het cijfer gekeken. Omdat er hoogstens één extra jaar is ten opzichte van 2010 kijken we waar mogelijk ook naar de trend in de jaren daarvoor.
2. Zijn er bijzondere omstandigheden op grond waarvan verwacht moet worden dat het vanaf nu beter, of juist slechter, zal gaan dan de hierboven vermelde puur kwantitatieve benadering doet vermoeden? Bijvoorbeeld recent ingezet beleid (regeerakkoord), een vertekening als gevolg van de conjunctuur of andere relevante omgevingsfactoren. Overigens is er de nodige terughoudendheid betracht bij het om deze redenen veranderen van kleuren. Van het puur cijfermatige oordeel is alleen afgeweken als er een grote mate van zekerheid bestaat dat er in dat oordeel belangrijke recente ontwikkelingen niet zijn meegenomen.

Ook kleuren als er geen nieuwe cijfers zijn

Niet voor alle indicatoren zijn nieuwe cijfers beschikbaar ten opzichte van de KIA foto 2010 (de vorige KIA foto) of de KIA 2011-2020 (de in juni 2010 verschenen tienjarenagenda). Eén reden hiervoor is dat bepaalde cijfers slechts eens in de zoveel jaar worden verzameld. Een andere reden is dat de KIA 2011-2020 pas deze zomer is uitgekomen, en dat voor het bepalen van de uitgangssituatie die daarin beschreven wordt, dus gebruik kon worden gemaakt van nieuwe cijfers die tot aan de zomer verschenen. Dit had tot gevolg dat we nu voor een aantal indicatoren geen nog nieuwere cijfers hebben. Die nieuwere cijfers verschijnen pas in februari 2011 of later. In de gevallen waarin nieuwe(re) cijfers ontbreken, is op basis van de cijfers die al in de KIA foto 2010 en de KIA 2011-2020 stonden, toch een inkleuring gegeven langs de hierboven beschreven lijn.

Als er geen nieuwe cijfers zijn, kunnen we echter niet altijd simpelweg de kleur van de KIA foto 2010 overnemen. Zowel de gestelde doelen als de omgeving kunnen namelijk zijn veranderd. Daarom zijn steeds de volgende vragen gesteld:

- Hoe verhoudt de doelstelling voor 2020 zich tot het doel voor 2016? Is het doel hetzelfde gebleven, opwaarts bijgesteld of juist neerwaarts?
- Is er in de omgeving iets gebeurd dat aanleiding geeft om ons oordeel in positieve of in negatieve zin bij te stellen?

Afhankelijk van het antwoord op deze vragen kan de kleur van het stoplicht dan alsnog veranderen.

Het 'optellen' van indicatoren tot een hoofdindicator

Nadat aan de 60 afzonderlijke indicatoren kleuren zijn toegekend, moeten deze kleuren nog worden 'opgeteld' tot die van de 17 hoofdindicatoren. Bij het optellen hanteren we de volgende uitgangspunten:

- Binnen een hoofdindicator zijn alle indicatoren ons even lief. We maken dus geen weging.
- De enige uitzonderingen op deze regel zijn de financiële indicatoren. Daar geldt namelijk dat elke euro ons even lief is. Concreet: als de indicator 'publieke onderwijsinvesteringen' rood kleurt en de indicator 'private onderwijsinvesteringen' groen, maar het verschil in euro's bij de ene indicator veel groter is dan bij de andere, dan geeft de indicator waarbij het verschil het grootst is, de doorslag.
- Bij het optellen neutraliseren groen en rood elkaar: groen plus rood telt op tot oranje.
- Indien er een overwicht bestaat van of groen of rood, dan kleurt de hoofdindicator of groen of rood (groen plus oranje wordt groen, groen plus rood wordt oranje),
- Daarvoor geldt wel dat dit overwicht van groen of rood minimaal 25% van het totale aantal indicatoren betreft. Bijvoorbeeld, twee groene + één rode + één oranje = een overwicht van één groen op een totaal van vier indicatoren. Dit overwicht voldoet aan de norm van 'minimaal 25%'. Daarom kleurt de hoofdindicator groen. Was er een tweede oranje indicator geweest, dan zou het groene overwicht slechts 20% van de indicatoren hebben bedragen, en zou de hoofdindicator dus oranje zijn gekleurd.

Onderwijs

- **Onderwijsinvesteringen**

1. Publieke onderwijsinvesteringen

Definitie	Publieke uitgaven (zonder R&D) aan onderwijsinstellingen (% bbp)
Databron	Education at a glance & MSTI
Stand 2010	4,35% (verslagjaar 2006)
Doelstelling 2020	5,18% (gemiddelde van de top 5 op de Global Competitiveness Index)
Stand 2011	4,22% (verslagjaar 2007)
Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.
Toelichting foto	De daling die zich vorig jaar manifesteerde, zet zich verder voort. De dalende trend van de afgelopen twee jaar steekt schril af ten opzichte van de vijf jaren daarvoor, waarin juist sprake was van groei (van 4,01% naar 4,72%). Doordat het regeerakkoord niet voorziet in een stijging van de publieke onderwijsinvesteringen, valt te verwachten dat het percentage de komende jaren verder zal dalen.

2. Private onderwijsinvesteringen

Definitie	Private uitgaven aan onderwijsinstellingen (% bbp)
Databron	Education at a glance & MSTI
Stand 2010	0,78% (waarde 2006)
Doelstelling 2020	0,81% (gemiddelde top 5 van de totale GCI)
Stand 2011	0,82% (waarde 2007)
Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.
Toelichting foto	De doelstelling is gehaald.

- **Kwaliteit en beschikbaarheid onderwijspersoneel**

3. Instroom universitaire lerarenopleiding

Definitie	Het aantal instromers in de universitaire lerarenopleiding (ULO)
Databron	SBO
Stand 2010	959 (waarde 2007)
Doelstelling 2020	Minstens 1200
Stand 2011	924 (waarde 2008)
Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.
Toelichting foto	<p>Ten opzichte van vorig jaar is het aantal instromers in de ULO gedaald. Het streefgetal van 1200 is al nauwelijks genoeg om het tekort op te vullen. Daarbij komt dat het aantal gediplomeerden veel lager is dan het aantal instromers.</p> <p>Hier staat tegenover dat de instroom in de ULO de komende jaren waarschijnlijk flink gaat stijgen als gevolg van de educatieve minoren (EM). Het aantal EM-deelnemers stijgt en velen van hen spreken de intentie uit om na de master een eerstegraads lerarenopleiding te gaan volgen. Van de overigen is al een deel in het onderwijs werkzaam, combineert een ander deel het leraarschap met een master, en wil ook een deel niet verder met een master maar direct leraar worden. Het aantal EM-deelnemers zal in de toekomst waarschijnlijk blijven stijgen, mede doordat er het komend jaar nieuwe EM-opleidingen worden geopend.</p> <p>Of deze stijging zich daadwerkelijk zal gaan realiseren is mede afhankelijk van de arbeidsmarktconjunctuur, de absorptiecapaciteit van scholen en ULO's, en de prijselasticiteit van masters en van de eerstegraads lerarenopleiding. De prijselasticiteit is actueel gezien de plannen om het collegegeld voor een tweede studie te verhogen en om voor de masterfase een sociaal leenstelsel in te voeren. De vraag is in hoeverre deze beleidswijzigingen gevolgen hebben voor het onderwijs.</p>

4. Instroom eerstegraads HBO lerarenopleiding

Definitie	Het aantal instromers in de eerstegraads HBO lerarenopleiding
Databron	SBO
Stand 2010	797 (exclusief lichamelijke opvoeding; waarde 2009)
Doelstelling 2020	Minstens 956 (exclusief lichamelijke opvoeding)
Stand 2011	Waarde 2010 komt in febr.-maart 2011
Kleur indicator	2011: ● 2011: ●

Toelichting foto	<p>Exclusief lichamelijke opvoeding is het aantal instromers nu bijna 800. Er is sprake van een positieve trend. De invoering van de lerarenbeurs zal hier ongetwijfeld een rol bij hebben gespeeld.</p> <p>Zowel voor de VO tweedegraads als eerstegraads opleidingen steeg sinds 2007 het aantal vooraanmeldingen.</p> <p>Bij de eerstegraads lerarenopleidingen is dit jaar het aantal vooraanmeldingen tot en met mei licht gedaald ten opzichte van een jaar geleden. (Bron: Analyse van de vooraanmeldingen van de lerarenopleidingen. SBO, juni 2010). Dit zou erop kunnen duiden dat de instroom in de nabije toekomst zal gaan dalen. Bovendien bestaat de vrees dat het voornemen van het kabinet om een sociaal leenstelsel voor de masterfase in te voeren een negatief effect zal hebben op het aantal instromers.</p>
------------------	---

5. Aandeel afgestudeerde leraren dat in onderwijs werkt

Definitie	Beroepsrendement na afstuderen (%) (in voortgezet onderwijs); het aandeel van de afgestudeerden van de lerarenopleiding dat een jaar na afstuderen werkzaam is in het onderwijs.
Databron	SBO (www.stamos.nl), gegevens afkomstig uit Loopbaanmonitor OCW
Stand 2010	78% (waarde 2007)
Doelstelling 2020	80%
Stand 2011	Nieuwe cijfer (waarde 2008) komt in februari 2011 uit.
Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.
Toelichting foto	De algemene trend van 2004 tot heden is positief. Het feitelijke percentage zit ook dichtbij de streefwaarde. Wel is de sterke stijging tussen 2004 en 2006 (van 71% naar 79%) in het laatst gemeten jaar veranderd in een daling (van 79 naar 78%).

6. Inschrijving lerarenregister

Definitie	Het percentage docenten dat zich geregistreerd heeft in het lerarenregister.
Databron	Stichting Beroepskwaliteit Leraren
Stand 2010	0%
Doelstelling 2020	Doelstelling 2020 100%
Stand 2011	Medio 2011 verschijnt pas een eerste meting
Kleur indicator	2011: 2010
Toelichting foto	De voorbereiding van het lerarenregister ligt op koers.

7. Deskundigheidsbevordering

Definitie	Deelname aan deskundigheidsbevordering in uren uitgedrukt als % van arbeidstijd
Databron	Tussenmeting Convenant Leerkracht
Stand 2010	PO: niet beschikbaar VO: 3% (waarde 2008) MBO//VE: niet beschikbaar
Doelstelling 2020	10%
Stand 2011	PO, VO, MBO: 2,5-4%
Kleur indicator	2011: ●
Toelichting foto	Van deze indicator zijn geen betrouwbare cijfers voorhanden. Duidelijk is echter wel dat het doel van 10% bij lange na niet wordt gehaald. Hier is dus de komende jaren een stevige verbetering noodzakelijk, zowel in de prestatie als in de gegevensverzameling.

8. Bevoegdheid

Definitie	Percentage bevoegde/benoembare docenten (zowel VO/PO als MBO)
Databron	Eerste databron is bevoegd.nl (zie voor BVE: www.bevoegd.nl) Bron van bevoegd.nl is de Startmeting Convenant Leerkracht, die OCW door een extern bureau heeft laten uitvoeren en die gebaseerd is op een steekproef. Tweede databron is stamos.nl Cijfers worden uitgesplitst over primair onderwijs (PO), voortgezet onderwijs (VO) en middelbaar beroepsonderwijs / volwasseneneducatie (MBO/VE).
Stand 2010	PO: 98,9 % (waarde 2009 (incl. voor het VOopgeleide docenten)) VO: 83,1% (waarde 2007) MBO/VE: 89% (waarde 2009, exclusief andere bevoegdheden)
Doelstelling 2020	100%
Stand 2011	Waarde 2008 voor VO: 81,7%. Voor PO en MBO/VE komen de waarden 2010 waarschijnlijk in juni 2011 beschikbaar.
Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.

Toelichting foto	<p>Het PO staat op groen omdat het percentage er al dichtbij de doelstelling van 100% zit.</p> <p>Het VO staat op rood omdat het percentage er ver onder het streefcijfer van 100% ligt en zelfs daalt. Onder de bevoegde docenten daalt het percentage eerste graads bevoegden ook nog eens.</p> <p>Het MBO zit qua percentage in een tussenpositie tussen PO en VO. Daarom staat het MBO op oranje.</p> <p>Groen + rood + oranje = oranje.</p> <p>Behalve bevoegdheid zou eigenlijk ook bekwaamheid in de analyse moeten worden betrokken. Dat geldt misschien nog wel het sterkst voor het MBO, vanwege de grote diversiteit aan vakken die daar wordt aangeboden. Vooral nog zijn er nog geen cijfers over bekwaamheid, maar die worden de komende jaren wel verwacht.</p>
------------------	--

9. Openstaande en moeilijk vervulbare vacatures

Definitie	<p>Deze indicator omvat twee proxy's:</p> <ul style="list-style-type: none"> – het aantal openstaande vacatures voor docentfuncties als percentage van de werkgelegenheid, uitgedrukt in de openstaande vacature-intensiteit; – het percentage van de openstaande vacatures dat als moeilijk vervulbaar wordt beschouwd. <p>Uitgegaan wordt van de cijfers over het schooljaar. Cijfers worden uitgesplitst over primair onderwijs (PO), voortgezet onderwijs (VO) en middelbaar beroepsonderwijs (MBO).</p>
Databron	BO/CAOP, Stamos.nl en de Onderwijsarbeidsmarktbarometer (jaarlijkse publicatie)
Stand 2010	<p>Openstaande vacature-intensiteit in het PO: 0,7 % (waarde 2008-2009). Moeilijk vervulbaar in het PO is 67% van 407 openstaande vacatures (waarde 2007-2008).</p> <p>Openstaande vacature-intensiteit in het VO: 0,2% (waarde 2008-2009). Moeilijk vervulbaar in het VO is 72% van 399 openstaande vacatures (waarde 2007-2008).</p> <p>Openstaande vacature-intensiteit in het MBO: 0,7% (waarde 2008-2009). Moeilijk vervulbaar in het MBO is 33% van 275 openstaande vacatures, waarde 2007-2008).</p>
Doelstelling 2020	<p>Openstaande vacature-intensiteit: maximaal 1%.</p> <p>Percentage moeilijk vervulbare vacatures: maximaal 30%.</p>
Stand 2011	Idem als 2010. Cijfers schooljaar 2009-2010 nog niet gepubliceerd.
Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.
Toelichting foto	<p>De openstaande vacature-intensiteit blijft ook dit jaar onder de niet te overschrijden limiet van 1%. Het percentage moeilijk vervulbare vacatures is daarentegen te hoog.</p> <p>Gezien de vergrijzing en het verwachte lerarentekort, dat een piek zal hebben in 2015-2016, zullen waarschijnlijk zowel de openstaande vacature-intensiteit als het percentage moeilijk vervulbare vacatures toenemen.</p>

● **Kwaliteit en bereikbaarheid VVE en basisonderwijs**

10. Deelname VVE

Definitie	Het percentage 'gewichtskinderen' (de doelgroep van vve met kans op achterstand) van 2,5-4 jaar dat deelneemt aan voorschoolse en van 4-5 jaar dat deelneemt aan vroegschoolse educatie (VVE)
Databron	Stand 2010: Landelijke monitor VVE 2009 Stand 2011: Landelijke monitor VVE 2010
Stand 2010	80% voorschoolse educatie, 57% vroegschoolse educatie (waarde 2008-2009)
Doelstelling 2020	100%
Stand 2011	58% vroegschoolse educatie (waarde 2009-2010)
Kleur indicator	2011: ● 2010: ●
Toelichting foto	<p>Het bereik van de vroegschoolse educatie is na een periode van sterke teruggang gegroeid. Wel is de groei nog te gering om de doelstelling 2020 te halen.</p> <p>De groene kleur in 2010 was vooral te danken aan de sterke groei in de voorschoolse educatie. Er zijn echter geen nieuwe gegevens over de voorschoolse educatie. Het gebrek aan gegevens is mede te wijten aan het feit dat gemeenten verschillende definities van de VVE-doelgroep hanteren.</p> <p>Als de groei van voor- en vroegschoolse educatie niet blijkt door te zetten ligt het in de rede dat deze indicator de volgende keer oranje wordt.</p>

11. Prestatie van basisschoolleerlingen

Definitie	Prestatie van Nederlandse scholieren in het primair onderwijs op rekenen, natuuronderwijs en begrijpend lezen ten opzichte van andere landen; de positie op wereldwijde ranking
Databron	TIMSS 2007 voor rekenen en natuuronderwijs PIRLS 2006 voor begrijpend lezen
Stand 2010	9e, 17e en 12e (waarde 2007)
Doelstelling 2020	Top 5 TIMSS en PIRLS
Stand 2011	Top 5 TIMSS en PIRLS
Kleur indicator	2011: ● 2010: ●
Toelichting foto	Bij gebrek aan nieuwe gegevens wordt de oude kleur gehandhaafd.

12. Zeer zwakke basisscholen

Definitie	Het aantal zeer zwakke scholen in het basisonderwijs
Databron	Onderwijsverslag van de Onderwijsinspectie
Stand 2010	96 (onderwijsjaar 2008-2009)

Doelstelling 2020	0
Stand 2011	Een betrouwbaar nieuw cijfer komt pas uit in maart 2011, in het Onderwijsverslag 2009-2010.
Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.
Toelichting foto	Het aantal zeer zwakke basisscholen is te hoog, maar (vergeleken met het totale aantal basisscholen) vooralsnog niet schrikbarend hoog. Een actueel cijfer dat goed vergelijkbaar is met dat uit het Onderwijsverslag 2008-2009, is nog niet voorhanden.

● Kwaliteit voortgezet onderwijs

13. Prestatie middelbare scholieren

Definitie	Prestatie van vijftienjarige Nederlandse scholieren in het voortgezet onderwijs op wiskunde, natuurwetenschappen en leesvaardigheid ten opzichte van andere landen; positie op ranking van OESO-landen
Databron	PISA-onderzoek
Stand 2010	3e plaats bij wiskunde, 6e bij natuurwetenschappen, 8e bij leesvaardigheid (PISA 2006, ranking van de 30 OESO-lidstaten)
Doelstelling 2020	Top 5 in ranking OESO-lidstaten
Stand 2011	6e plaats bij wiskunde, 7e bij natuurwetenschappen, 7e bij leesvaardigheid (PISA 2009; ranking van de 31 OESO-lidstaten)
Kleur indicator	2011: ● 2010: ●
Toelichting foto	Om voldoende continuïteit in de metingen te verzekeren is Nederland hier vergeleken met OESO-lidstaten die ook in 2006 al aan PISA meededen. De twee nieuwkomers Sjanghai en Singapore deden in 2006 niet mee. Zij zijn daarom niet opgenomen in de vergelijking. In deze beide landen scoren de leerlingen beter dan de Nederlandse leerlingen. Wanneer we 2009 vergelijken met 2006 en dus de beide nieuwkomers buiten beschouwing laten, blijkt Nederland bij wiskunde 3 plaatsen te zijn gezakt in de ranking en bij natuurwetenschappen 1 plaats. Bij leesvaardigheid is Nederland juist 1 plaats gestegen. Bij leesvaardigheid en natuurwetenschappen is de score van Nederlandse leerlingen die de PISA-toets maakten, weliswaar licht gestegen, maar die stijging was statistisch niet significant. Bij wiskunde daalt hun score gestaag sinds 2003.

14. Uitstroom met bètaprofiel

Definitie	Het percentage havo/vwo leerlingen dat uitstroomt met een bètaprofiel (NT/NG)
Databron	Platform Bètatechniek
Stand 2010	37% (waarde 2007-2008)
Doelstelling 2020	55%

Stand 2011	41% (waarde 2008-2009); in maart 2011 komen er nieuwe cijfers.
Kleur indicator	2011: ● 2010: ●
Toelichting foto	In Nederland was het lange tijd, vooral ook onder meisjes, niet gewoon om voor een bètaprofiel te kiezen. Door investeringen van de afgelopen tijd in het bètatechnische onderwijs op middelbare scholen, kiezen leerlingen in het havo/vwo steeds vaker voor een N-profiel. We liggen goed op koers: gezien de groeiende instroom in de N-profielen valt te voorzien dat het streefcijfer voor de uitstroom in 2020 zal worden gehaald.

15. Zeer zwakke scholen

Definitie	Het aantal zeer zwakke scholen in het voortgezet onderwijs in procenten.
Databron	Onderwijsverslag van de Onderwijsinspectie.
Stand 2010	1,0% (onderwijsjaar 2008-2009)
Doelstelling 2020	0%
Stand 2011	1,1% (per 1 september 2010)
Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.
Toelichting foto	Het percentage zeer zwakke scholen in het voortgezet onderwijs is ten opzichte van vorig jaar licht gestegen.

● Kwaliteit beroepsonderwijs

16. Schoolverlaters zonder startkwalificatie

Definitie	Het aantal scholieren dat het voortgezet onderwijs vroegtijdig verlaat.
Databron	OCW www.aanvalopschooluitval.nl
Stand 2010	41 785 (definitieve vsv-cijfers convenantjaar 2008-2009)
Doelstelling 2020	30 000
Stand 2011	Cijfers 2009-2010 komen waarschijnlijk pas in oktober of november 2011 beschikbaar.
Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.
Toelichting foto	Het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters was in schooljaar 2008-2009 twintig procent lager dan in het peiljaar 2005-2006. Feitelijk ligt het percentage nog lager, doordat men op het officiële vsv-cijfer eigenlijk nog de 1.655 jongeren in mindering zou moeten brengen die particulier vo en mbo onderwijs volgen. In de toekomst zal hiermee rekening worden gehouden. Het nieuwe kabinet heeft overigens een ambitieuzer doelstelling geformuleerd dan de KIA: het regeerakkoord bevat het voornemen om door het programma "Aanval op de uitval" het aantal voortijdig schoolverlaters terug te brengen tot hoogstens 25.000.

17. Aantal studenten per docent HBO

Definitie	Aantal studenten per docent HBO
Databron	Kennis in kaart 2009 (t.b.v. stand 2010); cijfers HBO-raad (t.b.v. stand 2011)
Stand 2010	24 (waarde 2007)
Doelstelling 2020	20,4
Stand 2011	23,2 (waarde 2009; waarde 2008 was 22,6)
Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.
Toelichting foto	In 2009 is de ratio weliswaar gestegen, maar de algemene trend (van 2005 tot en met 2008) laat nog steeds een daling zien in een tempo waarmee de doelstelling 2020 gehaald zal gaan worden.

18. Succesvolle doorstroom MBO-HBO

Definitie	Het percentage studenten in het middelbaar beroepsonderwijs (MBO-4) dat succesvol doorstroomt naar het hoger beroepsonderwijs.
Databron	OCW Kennis in Kaart 2008 (t.b.v. stand 2010). Doorstroomkaart 2009 (cijfers HBO-raad), t.b.v. stand 2011.
Stand 2010	52% (waarden 2006-2007)
Doelstelling 2020	60%
Stand 2011	47,8% (waarden 2007-2008)
Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.
Toelichting foto	Het percentage is gedaald, maar dit is waarschijnlijk een conjunctuureffect: is de economische conjunctuur goed, dan kunnen MBO-ers gemakkelijk een baan krijgen en stromen zij dus in minder grote getale door naar het HBO. In de jaren 2006-2007, die het meetmoment vormen voor OCW Kennis in Kaart 2008, was de conjunctuur aanzienlijk gunstiger dan in 2007-2008, de jaren die het meetmoment vormen voor de Doorstroomkaart 2009.

19. Snelheid waarmee MBO-afgestudeerden een baan vinden

Definitie	Het gemiddeld aantal maanden dat jongeren met een MBO-opleiding werkloos waren voordat ze hun eerste baan hadden gevonden.
Databron	Cijfers ROA (Maastricht University)
Stand 2010	0,6 (waarde 2009)
Doelstelling 2020	0,7 (gemiddelde van de laatste vier jaar)
Stand 2011	Nieuwe cijfers komen in april 2011 beschikbaar
Kleur indicator	2011: ● 2010: ●
Toelichting foto	Het gemiddeld aantal maanden dat jongeren met een MBO-opleiding werkloos waren voordat ze hun eerste baan hadden gevonden, ligt onder de norm.

20. Snelheid waarmee HBO-afgestudeerden een baan vinden

Definitie	Het gemiddeld aantal maanden dat jongeren met een HBO-opleiding werkloos waren voordat ze hun eerste baan hadden gevonden.
Databron	Cijfers ROA (Maastricht University)
Stand 2010	1,0 (waarde 2009)
Doelstelling 2020	1,0 (gemiddelde van de laatste vier jaar)
Stand 2011	Nieuwe cijfers komen in april 2011 beschikbaar
Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.
Toelichting foto	Het gemiddeld aantal maanden dat jongeren met een HBO-opleiding werkloos waren voordat ze hun eerste baan hadden gevonden, ligt onder de norm.

- **Kwaliteit en bereikbaarheid hoger onderwijs**

21. Aantal studenten per docent WO

Definitie	Ratio student/wetenschappelijk personeel onderwijs
Databron	Kennis in kaart 2009 (voor wat betreft stand 2010); VSNU (voor wat betreft stand 2011).
Stand 2010	21
Doelstelling 2020	17
Stand 2011	19
Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.
Toelichting foto	De staf student ratio is verbeterd. Te verwachten valt dat de doelstelling 2020 zal worden gehaald.

22. Deelname aan excellentieprogramma's

Definitie	Het percentage studenten in het wetenschappelijk onderwijs dat een excellentieprogramma heeft afgerond (honours programma, Sirius programma, summerschool, university college)
Databron	VSNU
Stand 2010	4% (waarde 2008-2009)
Doelstelling 2020	10%
Stand 2011	3,2% (waarde 2009-2010)
Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.

Toelichting foto	Dit jaar is het percentage deelnemers aan excellentieprogramma's voor het eerst goed gemeten. Het cijfer over het voorgaande jaar, dat staat opgevoerd bij stand 2010, is dus niet helemaal betrouwbaar. Het huidige percentage is nog ver verwijderd van de doelstelling 2020. Dat geldt a fortiori voor het HBO, waar excellentieprogramma's nog in de kinderschoenen staan. In het regeerakkoord wordt weliswaar geld uitgetrokken voor intensivering van het hoger onderwijs (oplopend van 50 mln in 2012 tot 300 mln in 2015), en een deel van dit geld vloeit naar excellentie, maar hier staat een efficiencykorting tegenover.
------------------	--

23. Buitenlandstudie Nederlandse studenten

Definitie	Percentage NL afgestudeerden (HBO en WO) dat een (gedeelte van een) opleiding in het buitenland heeft gedaan.
Databron	Nuffic Internationaliseringsmonitor (op basis van het afgestudeerdenonderzoek ROA en cijfers VSNU, 2010)
Stand 2010	23,1% (waarde 2006-2007) (bron: monitor 2010, grafiek III-06)
Doelstelling 2020	35%
Stand 2011	23,1% (waarde 2007-2008) (bron: monitor 2010, grafiek III-06)
Kleur indicator	2011: ● 2010: ●
Toelichting foto	Het percentage ligt een derde onder het streefcijfer en stagneert bovendien. In de afgelopen vijf jaar was er niet een duidelijke trend: nu eens steeg het percentage, dan weer daalde het. Het gemiddelde van de percentages van de afgelopen vijf jaar is 23,0%. De meest recente waarde ligt net iets onder dat gemiddelde. De conclusie is dat we met dit tempo de doelstelling 2020 niet gaan halen. Daarom wordt de indicator voor 2011 rood gekleurd.

24. Buitenlandse studenten in Nederland

Definitie	Buitenlandse studenten als onderdeel van totale populatie in het hoger onderwijs.
Databron	Nuffic Internationaliseringsmonitor (op basis van CFI, 2010, herziene cijfers)
Stand 2010	7,4% (waarde 2008-2009) (bron: monitor 2010, grafiek III-02)
Doelstelling 2020	10%
Stand 2011	7,4% (waarde 2009-2010) (bron: monitor 2010, grafiek III-02)
Kleur indicator	2011: ● 2010: ●
Toelichting foto	Het percentage ligt een kwart onder het streefcijfer en stagneert bovendien, sinds een jaar. De jaren daarvoor laten juist een opwaartse trend zien. We zitten nog wel boven het gemiddelde van de afgelopen vijf jaar, maar als de stagnatie aanhoudt gaan we de doelstelling 2020 niet halen. Buitenlandse studenten die in Nederland alleen een minor volgen vallen buiten de registratie.

25. Hoger opgeleiden in de beroepsbevolking

Definitie	Percentage van de Nederlandse beroepsbevolking van 25-44 jaar dat hoger opgeleid is.
Databron	BS Enquête Beroepsbevolking (EBB, http://statline.cbs.nl)
Stand 2010	36,8% (waarde 2008)
Doelstelling 2020	50% (Lissabon doelstelling)
Stand 2011	37,5% (waarde 2009)
Kleur indicator	2011: ● 2010: ●
Toelichting foto	<p>Er is een lichte progressie (1,9 procentpunt), maar met dat tempo gaan we in 2020 het streefresultaat net niet halen. Sinds 2001 stijgt het percentage jaarlijks met gemiddeld 3,0 procentpunt. De groei lijkt dus af te vlakken.</p> <p>In een aantal landen om ons heen is het percentage hoger opgeleiden bovendien hoger. Bij deze internationale vergelijking dient echter wel een kanttekening te worden geplaatst: in de betreffende landen worden in het hoger onderwijs veel korte opleidingen aangeboden. In Nederland komen hoofdzakelijk langere opleidingen voor, en zijn bijvoorbeeld de associate degrees (AD's, driejarige HBO-opleidingen) een relatief recent fenomeen. In 2008 zijn er pas 783 associate degrees uitgereikt (waarde 2009 nog onbekend). Het aantal studenten dat in een AD-traject zit, stijgt weliswaar, maar niet in een hoog tempo (nu zijn er 2000). Te voorzien valt dat het in de toekomst niet sneller zal gaan stijgen dan nu. Het effect van deze (beperkte) stijging op het percentage van de Nederlandse beroepsbevolking van 25-44 jaar dat hoger opgeleid is, is kortom te verwaarlozen.</p>

● Deelname volwassenenonderwijs

26. Training of onderwijs

Definitie	De mensen die in de vier weken voor de survey training of onderwijs hebben genoten.
Databron	Labour Force Survey (LFS) (Eurostat Yearbook 2009), http://ec.europa.eu/eurostat
Stand 2010	17% (waarde 2008)
Doelstelling 2020	23%
Stand 2011	17% (waarde 2009)
Kleur indicator	2011: ● 2010: ●
Toelichting foto	Geen progressie t.o.v. vorig jaar. Zo gaan we de doelstelling 2020 niet halen.

27. Cursussen, privélessen en workshops

Definitie	De deelname aan cursussen, privélessen, cursussen op afstand en seminars/workshops met een duur van minder dan een half jaar.
Databron	Adult Education Survey (AES-pilot door CBS 2008)
Stand 2010	28% (waarde 2008) (waarvan 51% hoogopgeleid en 16% laagopgeleid)
Doelstelling 2020	30%
Stand 2011	De survey wordt pas in 2011 of 2012 weer uitgevoerd.
Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.
Toelichting foto	Het percentage ligt vrij dicht bij het streefpercentage, maar de beweging lijkt de verkeerde kant uit te gaan.

Onderzoek

- **Publieke onderzoeksinvesteringen**

28. Publieke onderzoeksinvesteringen

Definitie	Financiering van R&D door de overheid als percentage van het BBP
Databron	OECD MSTI // CBS (government financed GERD as % GDP)
Stand 2010	0,72% (waarde 2005)
Doelstelling 2020	1,00% BBP
Stand 2011	0,67% (waarde 2007)
Kleur indicator	2011: ● 2010: ●
Toelichting foto	<p>De huidige stand van 0,67% is ver verwijderd van de doelstelling van 1%. Nederland scoort hiermee weliswaar iets hoger dan de gemiddelden van de OESO (0,64%) en de EU (0,60%) maar behoort dus niet tot de kopgroep die bestaat uit IJsland (1,04%), Finland (0,84%), Oostenrijk (0,82%), Zweden en Korea (beide 0,80%) en de VS (0,75%). Bovendien is de trend stevig negatief (in 1990 was het nog 1,00%).</p> <p>Dit percentage van 0,67% is inclusief NWO-gelden en innovatieprogramma's. 0,65% hiervan wordt uitgevoerd door publieke onderzoeksinstellingen en 0,02% door private bedrijven.</p> <p>Het percentage van 0,67% is exclusief de EU-gelden (KP7) en exclusief de WBSO. De WBSO wordt niet meegerekend als financiering door de overheid omdat het een financiële tegemoetkoming achteraf is en geen 'echte' financiering. Financiering vanuit de EU wordt gerekend tot financiering vanuit het buitenland.</p> <p>De omvang van de EU-middelen die aan Nederland toevloeien bedroeg circa 0,04% van het BBP. De omvang van de WBSO kwam overeen met 0,08% van het BBP. Zou men de EU-middelen en de WBSO ook tot de in R&D geïnvesteerde publieke middelen rekenen, dan komen die middelen als percentage van het BBP op 0,79%.</p> <p>Gegeven de financiële plannen van het nieuwe kabinet valt niet te verwachten dat dit percentage structureel zal gaan stijgen. Wel zal in 2009 een eenmalige stijging te zien zijn vanwege de krimpende economie en een incidentele toename als gevolg van crisismaatregelen (high tech-projecten en de kenniswerkers-regeling).</p>

- **Kwaliteit en doelmatigheid onderzoek**

29. Wetenschappelijke productie per onderzoeker

Definitie	Output artikelen: Internationale positie van de gemiddelde productie van de wetenschappelijke artikelen per onderzoeker.
Databron	NOWT-rapport 2010 p. 92, figuur 5.1

Stand 2010	Plaats 2 (waarde 2005-2008))
Doelstelling 2020	Top 5
Stand 2011	Nieuwe cijfers komen uit in 2012 of 2013
Kleur indicator	2011: ● 2010: ●
Toelichting foto	De expert van het CWTS verwacht dat het nieuwe cijfer niet significant zal afwijken van het oude. Zo bezien is er reden om de oude kleur te handhaven.

30. Impactscore van wetenschappelijke artikelen

Definitie	Citatie-impact artikelen: internationale positie van de gemiddelde impactscore van Nederlandse wetenschappelijke artikelen
Databron	NOWT-rapport 2010, p. 96, tabel 5.2
Stand 2010	Plaats 4 (waarde 2005-2008)
Doelstelling 2020	Top 5
Stand 2011	Nieuwe cijfers komen uit in 2012 of 2013
Kleur indicator	2011: ● 2010: ●
Toelichting foto	De expert van het CWTS verwacht dat het nieuwe cijfer niet significant zal afwijken van het oude. Zo bezien is er reden om de oude kleur te handhaven.

● Internationale zichtbaarheid kennistoppen

31. Universiteiten in Leiden ranking

Definitie	Aantal universiteiten in de top 50 van de top-100 Green List Leiden Ranking
Databron	Top-100 Lighter Green ranking by the size-independent, field-normalized average impact, the CWTS crown indicator CPP/FCSm
Stand 2010	3 universiteiten in de top 50 (basis: ranking 2008, waarden 2003-2007); deze 3 universiteiten stonden op plaats 47, 48 en 50.
Doelstelling 2020	3 universiteiten in de top 50
Stand 2011	3 universiteiten in de top 50 (plaatsen 42, 49 en 50).
Kleur indicator	2011: ● 2010: ●
Toelichting foto	Net als vorig jaar staan er drie universiteiten in de top 50. Daarbij is wel uitgegaan van de 'nieuwe' crown indicator (de donkergroene lijst MNCS2). Volgens de 'oude' crown indicator (de lichtgroene lijst CPP/FCSm) zou er nog maar 1 universiteit in de top 50 staan en zou er dus sprake zijn van een achteruitgang. Deze universiteit staat overigens wel op een hogere plek (41) dan in het jaar daarvoor.

32. Universiteiten in Sjanghai ranking

Definitie	Aantal universiteiten in de Top-100 Academic Ranking of World Universities
Databron	ARWU: Academic Ranking of World Universities ('Sjanghai ranking')
Stand 2010	ARWU 2008: Twee universiteiten in de top 100, waarvan een in de top 50. De hoogst geplaatste Nederlandse universiteit (Utrecht) stond op de 47e plaats. Leiden stond op plaats 76.
Doelstelling 2020	Toename
Stand 2011	ARWU 2009: Utrecht op plaats 52, Leiden op plaats 72. ARWU 2010: Utrecht op plaats 50, Leiden op plaats 70.
Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.
Toelichting foto	Het aantal Nederlandse universiteiten dat tot de top 50 c.q. tot de top 100 behoort, is niet toegenomen. De stijging van de Universiteit Leiden houdt de daling van de Universiteit Utrecht in evenwicht.

33. Universiteiten in THES ranking

Definitie	Aantal universiteiten in de top 100 van de Times Higher Education-QS World University Ranking
Databron	Times Higher Education-QS World University Rankings
Stand 2010	4 universiteiten in top 100, 11 in top 200
Doelstelling 2020	Toename
Stand 2011	4 universiteiten in top 100, 12 in top 200
Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.
Toelichting foto	Het aantal universiteiten in de top 100 is weliswaar gelijk gebleven, maar dat in de top 200 is gestegen. Met het oog op de vergelijkbaarheid van 2010 met 2009 is hier de oude THES-ranking aangehouden, die tegenwoordig door Quacquarelli Symonds wordt gepubliceerd onder de naam van QS World University Rankings. Vanaf volgend jaar zal de nieuwe THES-ranking als ijkpunt worden gehanteerd, zodat 2011 vergelijkbaar wordt met 2010. Deze nieuwe ranking wordt vanaf 2010 door Times Higher Education gepubliceerd op basis van een nieuwe methodologie die samen met Thomson Reuters is ontwikkeld.

34. Focus en massa in wetenschappelijk onderzoek

Definitie	Ontwikkeling in omvang van output in artikelen van wetenschappelijke terreinen die gerelateerd zijn aan de sleutelgebieden en andere strategische terreinen (zoals biomedisch en ICT): percentage van de output op deze terreinen binnen het totaal
Databron	Berekeningen Rathenau Instituut

Stand 2010	23,75% (waarde 2008) Chemie: 6,14% High-tech systems & materials (incl. nano): 6,22% Food & Flowers: 3,24% Water: 0,95% Genomics: 3,67% ICT: 4,34%
Doelstelling 2020	Meer massa in focus gebieden.
Stand 2011	
Kleur indicator	2011: ● 2010: ●
Toelichting foto	Geen nieuwe gegevens voorhanden.

35. Private R&D door buitenlandse bedrijven

Definitie	Internationale R&D activiteiten in Nederland: aandeel binnen totale private R&D door buitenlandse bedrijven (zogenaamde foreign affiliates)
Databron	CBS R&D Innovation Survey
Stand 2010	22% (waarde 2006)
Doelstelling 2020	33 %
Stand 2011	33% (waarde 2008)
Kleur indicator	2011: ● 2010: ●
Toelichting foto	<p>De hier opgevoerde gegevens maken deel uit van een nieuwe, gereviseerde reeks (27% in 2002; 25% in 2004; 25% in 2006; 33% in 2008). In de oude reeks was de waarde 2006 22%, d.w.z. 3% lager dan in de nieuwe reeks. Daarom is de doelstelling 3% opgehoogd (was 30%, is nu 33%).</p> <p>De stijging is deels toe te schrijven aan onshoring. Denk aan de participatie van buitenlandse bedrijven in innovatieprogramma's als het Dutch Polymer Institute en het top Institute Food & Nutrition, en aan high tech starters in de life sciences die buitenlandse bedrijven en investeerders naar zich toehalen. Een ander deel van de stijging is verklaarbaar doordat overnames en fusies ondernemingen van 'kleur' verschoten (van NL naar niet-NL): in 2008 zijn enkele bedrijven met R&D overgegaan in buitenlandse handen.</p> <p>Puur naar de cijfers kijkend is de doelstelling gehaald. Toch ligt het in de rede om niet van rood naar groen, maar van rood naar oranje te gaan. De afgelopen jaren zijn er namelijk flinke klappen gevallen onder 'Nederlandse onderzoekers in buitenlandse dienst'. En in de loop van 2010 zal het percentage dalen als gevolg van de aangekondigde reorganisaties van R&D-functies bij Organon (1000 banen) en Abbott (510 banen). Samen zijn deze beide bedrijven goed voor ruim 5% van het totale bedrijfsonderzoek.</p>

• Duurzame publiek-private samenwerking

36. Privaat gefinancierd publiek onderzoek

Definitie	Het aandeel (in procenten) van privaat gefinancierde R&D bij de publieke onderzoeksinstituten
Databron	OECD: MSTI // Rathenau
Stand 2010	16,1%
Doelstelling 2020	16,1% (behoud van plek 2 in de wereldranglijst)
Stand 2011	Het nieuwe cijfer komt in juli 2011 uit
Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.
Toelichting foto	Geen nieuwe cijfers beschikbaar en het doel is behouden van huidige positie. De Nederlandse universiteiten en publieke onderzoeksinstituten verkrijgen 16,1% van hun R&D-inkomsten uit private middelen.

37. Publiek-private co-publicaties

Definitie	Plaats Nederland in de wereld op basis van percentage publiek-private co-publicaties binnen de totale Nederlandse wetenschappelijke publicatie-output.
Databron	Bron: Prof. dr. Robert Tijssen (Universiteit Leiden)
Stand 2010	Plaats 10
Doelstelling 2020	Top 5 mondiaal
Stand 2011	Plaats 11
Kleur indicator	2011: ● 2010: ●
Toelichting foto	Nederland is in de ranking een plaats gezakt, waardoor het zich verwijderd van de doelstelling 2020.

38. Publiek-private bijdrage samenwerkingsprogramma's

Definitie	Omvang van de publieke plus private bijdrage in euro's binnen BSik, FES, Innovatieprogramma's, TTI's, Smartmix en IOP's. De waardes van de toezeggingen zijn over 5 jaar verdeeld om een goed beeld van de impact te geven.
Databron	Agentschap.nl
Stand 2010	804 mln (waarde 2008)
Doelstelling 2020	1000 mln per jaar
Stand 2011	1153 mln (waarde 2010)
Kleur indicator	2011: ● 2010: ●

Toelichting foto	De getallen zijn bepaald op basis van 'uitgesmeerde' bedragen over looptijd project. De getallen wijken wat af van de eerdere, omdat nu veel preciezer is uitgesmeerd. Verder zijn de regionale Pieken in de Delta-gelden inzake PPS ook meegenomen (>100 mln/jr). De indicator voor 2008 is met name lager doordat voor BSk de precieze bedragen in dat jaar aanzienlijk lager uitvallen. Onder overig vallen verder de Kenniswerkersregeling, IOP's en High-Tech Topprojecten.			
		2010	2009	2008
	Innovatie-programma's	595	506	258
	Smartmix	36	44	44
	BSIK	95	179	232
	FES	204	204	176
	Overig	224	145	94
	Indicator	1153	1077	804
	De indicator van 2010 geeft een ondergrens weer, omdat de FES-500 ronde hier nog bij zal komen. Het geeft alvast aan dat er in 2010 in ieder geval ook een stijging zal zijn.			
	Deze indicator staat dus (ruim) op groen als we naar de ontwikkelingen tot nog toe kijken. Toch is er reden tot zorg. Het Regeerakkoord bevat namelijk het voornemen om het FES-programma te schrappen. De verwachting is dat mede daardoor de publiek-private bijdrage aan samenwerkingsprogramma's aanzienlijk (circa 800 mln) lager zal zijn in de komende jaren en dus ver onder het gestelde doel zal dalen. Daar komt bij dat als gevolg van matchingsvereisten de voorgenomen korting op onderzoeksinstituten zal resulteren in minder samenwerking.			
	Omdat deze beide effecten pas na verloop van jaren zichtbaar worden is er nog wel de tijd om dit te repareren. Enige beweging om dit te doen valt vooralsnog echter niet te bespeuren. Ter waarschuwing wordt daarom de indicator oranje.			

39. Tweede geldstroom onderzoek met kennisgebruikers

Definitie	Omvang (omzet) per jaar van het 2e geldstroom-onderzoek dat werd uitgevoerd met nauwe, actieve betrokkenheid en/of substantiële cofinanciering van (potentiële) gebruikers (bijv. via gebruikscommissies of andere vormen van inspraak/meespraak)
Databron	Inventarisatie NWO STW, FOM, NCI, ZonMW, WOTRO
Stand 2010	140 (waarde 2009)
Doelstelling 2020	250
Stand 2011	137 (waarde 2010_)
Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.

Toelichting foto	Volgens de foto 2010 was in 2006 de uitgangspositie 100 en was de omvang van het onderzoek in 2010 gegroeid tot 140. In dat groeitempo zou het doel van 250 in 2020 net haalbaar zijn. Dit jaar stagneert dit cijfer echter. Daar staat tegenover dat het nieuwe kabinet innovatie voor het eerst heeft belegd bij één ministerie en heeft aangegeven sterk in te willen gaan zetten op dit soort onderzoek. We zetten het stoplicht daarom voorsnog op oranje.
------------------	---

40. Private middelen voor onderzoek hogescholen

Definitie	Aandeel van het onderzoek van hogescholen in de derde geldstroom
Databron	Op basis van O&O middelen in lump sum rijksbijdrage OCW/LNV (1e geldstroom), subsidie SIA/RAAK (2e geldstroom) en 3e geldstroom. Cijfers afkomstig van HBO-Raad.
Stand 2010	21% (voor 2008)
Doelstelling 2020	30%
Stand 2011	24% (voor 2009)
Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.
Toelichting foto	Wanneer de huidige trend doorzet (stijging van 21% naar 24% binnen het bestek van 1 jaar), dan zal de doelstelling 2020 ruimschoots worden gehaald. Voorwaarde is wel dat de in het Regeerakkoord voorziene efficiencykorting op praktijkgericht onderzoek op hogescholen niet ten koste gaat van de basis-onderzoeksinfrastructuur in het HBO.

● Nieuwe toepasbare kennis

41. Europese octrooien

Definitie	Aantal octrooien aangevraagd bij het European Patent Office (EPO) per miljoen van de bevolking
Databron	2010: European Innovation Scoreboard 2011: Eurostat
Stand 2010	205,8 (7e plaats) (waarde 2008)
Doelstelling 2020	Top 3 Europa
Stand 2011	223,5 (6e plaats; voorlopige cijfers 2007)
Kleur indicator	2011: ● 2010: ●

Toelichting foto	<p>Wanneer we het huidige groeitempo van 8,6% tien jaar extrapoleren, lijkt Nederland in 2020 op plaats 8 uit te komen; of zelfs lager, gezien het feit dat veel R&D-activiteiten momenteel lijken te worden verplaatst naar het buitenland. De (wel heel erg ambitieuze?) doelstelling om in 2020 tot de top 3 te behoren lijkt dus niet te gaan worden behaald. Het groeitempo blijft bovendien achter bij dat van de meeste andere EU-lidstaten, die overigens wel vaak van ver komen. Daar komt bij dat de voorgenomen ZBO-, efficiency- en subsidiekortingen op onderzoekinstellingen waarschijnlijk een negatief effect zullen hebben op het aantal octrooien. TNO, de grootste octrooiaanvrager onder Nederlandse kennisinstellingen, verwacht dat het aantal octrooiaanvragen zal gaan dalen.</p> <p>Kijken we enkel naar de status quo, en laten we daarbij ministaatjes als Luxemburg en Liechtenstein buiten beschouwing, dan blijkt Nederland op zich niet slecht te scoren. Ten opzichte van vorig jaar is Nederland een plaats gestegen op de ranglijst, doordat Denemarken afzakt. Het absolute verschil met de nummers 2, 3 en 4 (Zweden, Duitsland en Finland) is niet zo groot, maar dat met de nummer 1 (Zwitserland) wel, vanwege de daar aanwezige farmaceutische industrie.</p>
------------------	---

4.2. Wereldwijde octrooien

Definitie	Octrooi-intensiteit: aantal 'triadic patent families' afgezet tegen GERD (Gross Domestic Expenditure on R&D) gedaan door de industrie (per miljoen USD private R&D-uitgaven).
Databron	OECD Science, Technology and Industry Scoreboard
Stand 2010	240 triadic patent families per biljoen USD private uitgaven aan R&D (nummer 1 positie) (waarde 2008)
Doelstelling 2020	Behoud plek 1 wereld
Stand 2011	
Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.
Toelichting foto	Nederland heeft een topositie.

Innovatief ondernemen

- Private onderzoeksinvesteringen

43. Private onderzoeksinvesteringen

Definitie	Financiering van R&D door de private sector (bedrijven en private non-profit organisaties) als percentage BBP
Databron	OECD MSTI // CBS
Stand 2010	0,95% (waarde 2005)
Doelstelling 2020	1,5%
Stand 2011	0,95% (waarde 2007)
Kleur indicator	2011: ● 2010: ●
Toelichting foto	<p>Het percentage van het BBP dat door Nederlandse private actoren, bedrijven en private non-profit organisaties (collectebusfondsen) besteed wordt aan R&D bleef tussen 2005 en 2007 stabiel op 0,95%. Hiermee blijven we ver van het doel van 1,5% dat de KIA 2011-2020 stelde. Een doel dat al aanzienlijk lager ligt dan het eerder gehanteerde Lissabon doel van 2%.</p> <p>Bedrijven zijn goed voor 0,88% en de private non-profit organisaties voor 0,06%.</p> <p>Van deze middelen wordt 0,15% uitgevoerd door publieke onderzoeksinstellingen en 0,80% door private partijen.</p> <p>Daarnaast voerden Nederlandse bedrijven in 2007 onderzoek met een omvang van 0,14% uit voor buitenlandse private partijen.</p>

- Kwaliteit omgeving voor innovatie

44. Afgestudeerde bètatechnici op HBO en universiteit

Definitie	Het aantal afgestudeerde bètatechnici op HBO en universiteit
Databron	Cijfers Platform Bètatechniek
Stand 2010	17.472 (waarde 2008)
Doelstelling 2020	21.705 (30% groei)
Stand 2011	17.732 (waarde 2009)
Kleur indicator	2011: ● 2010: ●

Toelichting foto	De afgelopen jaren laten geen eenduidige trend zien, maar een stijging gevolgd door een forse daling die weer gevolgd wordt door een lichte daling. Per saldo is het resultaat van deze bewegingen dat we net beneden de stand 2008 zitten. Naar het zich laat aanzien gaat het streefcijfer 2020 zo niet gehaald worden, ware het niet dat naar verwachting de acties die overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen de afgelopen jaren hebben ondernomen onder regie van het Platform Bèta Techniek, in de komende jaren hun vruchten af gaan werpen.
------------------	--

45. Aantal onderzoekers

Definitie	Ranking tussen OESO-landen op basis van het aantal onderzoekers per 1000 mensen in de beroepsbevolking																
Databron	OECD MSTI-2009-2																
Stand 2010	5,7 ; dit is de 16e plaats van 26 (waarde 2007)																
Doelstelling 2020	Top 10																
Stand 2011	Stand 2011																
Kleur indicator	2011: ● 2010: ●																
Toelichting foto	<p>Voor deze indicator kon al wel de teller worden geleverd, maar nog niet de noemer. Ook zijn de gegevens van andere landen nog niet bekend, zodat er nog geen ranking kan worden gemaakt. Wat de teller betreft zijn de volgende waarden beschikbaar:</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: left;">Onderzoekers</th> <th style="text-align: right;">2008</th> <th style="text-align: right;">2009 (voorlopig cijfer)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Bedrijven</td> <td style="text-align: right;">24,9</td> <td style="text-align: right;">20,3</td> </tr> <tr> <td>Onderzoeksinstellingen (incl. PNP's)</td> <td style="text-align: right;">7,8</td> <td style="text-align: right;">6,8</td> </tr> <tr> <td>Hoger onderwijsinstellingen (incl. UMC's).</td> <td style="text-align: right;">18,8</td> <td style="text-align: right;">19,5</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td style="text-align: right;">51,5</td> <td style="text-align: right;">46,7</td> </tr> </tbody> </table> <p>Uit dit overzicht blijkt dat het totale aantal onderzoekers in Nederland binnen 1 jaar met 10% is afgenomen. De daling was het sterkst in het bedrijfsleven: daar blijkt grofweg 1 op de 5 onderzoekers (19%) te zijn verdwenen. Ook bij de onderzoeksinstellingen was de daling fors: hier is 1 op de 8 onderzoekers (13%) afgevoerd. Hiertegenover stond een lichte toename (4%) van het aantal onderzoekers bij hoger onderwijsinstellingen en UMC's. De recente sluiting van onderzoeksfaciliteiten bij Organon, Abbott en andere bedrijven doet vermoeden dat het aantal onderzoekers bij bedrijven in 2010 en 2011 verder is afgenomen.</p>		Onderzoekers	2008	2009 (voorlopig cijfer)	Bedrijven	24,9	20,3	Onderzoeksinstellingen (incl. PNP's)	7,8	6,8	Hoger onderwijsinstellingen (incl. UMC's).	18,8	19,5	Totaal	51,5	46,7
Onderzoekers	2008	2009 (voorlopig cijfer)															
Bedrijven	24,9	20,3															
Onderzoeksinstellingen (incl. PNP's)	7,8	6,8															
Hoger onderwijsinstellingen (incl. UMC's).	18,8	19,5															
Totaal	51,5	46,7															

46. Aantal kenniswerkers

Definitie	Percentage kenniswerkers (HRST-C) van de werkzame beroepsbevolking in de leeftijd van 25-64.
Databron	Eurostat
Stand 2010	25,4%, d.w.z. nummer 6 op de Europese ranglijst (waarde2008)
Doelstelling 2020	27,4% (de top 3 van Europa)
Stand 2011	25,7%, d.w.z. nummer 6 op de Europese ranglijst (waarde 2009)
Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.
Toelichting foto	Om de doelstelling 2020 te bereiken zouden we jaarlijks 0,2% moeten stijgen. We stijgen met 0,3%.

47. Toegang tot breedband internet

Definitie	Toegang tot breedband internet van bedrijven met meer dan 10 werknemers
Databron	OECD Broadband Statistics
Stand 2010	87,4% (waarde 2009), de 10e plaats in een ranking van 23 OESO-lidstaten
Doelstelling 2020	100 % (top 3 wereld)
Stand 2011	
Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.
Toelichting foto	<p>Per abuis is in de Kennis en Innovatie Agenda 2011-2020 een onjuist percentage vermeld bij de stand 2010. Het juiste percentage is 87,4%. Zou het percentage de komende jaren met hetzelfde tempo blijven stijgen als in het afgelopen jaar, dan gaan we de doelstelling 2020 (namelijk 100%) halen. Er is dus reden tot optimisme, ook al blijkt uit een analyse van de trend in de zes voorgaande jaren dat het groeitempo afvlakt.</p> <p>Een hoog percentage betekent niet automatisch dat Nederland ook een hoge plaats heeft in de ranking. Het ene jaar blijkt Nederland te stijgen in de ranking, het andere te dalen. Momenteel behoort Nederland niet tot de top 3.</p>

48. ICT specialisten binnen bedrijven

Definitie	Percentage van bedrijven dat een ICT/IT specialist in dienst heeft, van alle bedrijven met meer dan 10 werknemers (in procenten).
Databron	Eurostat
Stand 2010	27% (3e plaats)
Doelstelling 2020	Top 3 Europa
Stand 2011	

Kleur indicator	2011: ● 2010:
Toelichting foto	Geen nieuwe cijfers voor handen, doel is behouden van de huidige 3e plek.

● Samenwerking MKB

49. Samenwerking MKB met kennisinstellingen

Definitie	Definitie Twee proxy's: 1) Percentuele verhouding tussen enerzijds het aantal middelgrote en kleine bedrijven met 10 tot 249 werkzame personen dat innovatief heeft samengewerkt met hoger onderwijsinstellingen en anderzijds het aantal middelgrote en kleine bedrijven met 10 tot 249 werkzame personen dat innovaties heeft gedaan die nieuw zijn voor de markt; 2) Percentuele verhouding tussen enerzijds het aantal middelgrote en kleine bedrijven met 10 tot 249 werkzame personen dat innovatief heeft samengewerkt met (semi)-publieke onderzoeksinstellingen en anderzijds het aantal middelgrote en kleine bedrijven met 10 tot 249 werkzame personen dat innovaties heeft gedaan die nieuw zijn voor de markt.
Databron	Eurostat; Community Innovation Survey
Stand 2010	Geen vergelijkbare gegevens voorhanden
Doelstelling 2020	Top 3 van de EU-15 (exclusief Ierland en Griekenland). Bij proxy 1 heeft de huidige nummer 3 een score van 37%. Bij proxy 2 heeft de huidige nummer 3 een score van 44%.
Stand 2011	Waarden 2006-2008: Voor proxy 1: Nederland staat met een score van 25% op de 6e plaats. Voor proxy 2: Nederland staat met een score van 28% op de 7e plaats.
Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.
Toelichting foto	Nederland zit in de middenmoot en ver af van de kopgroep.

50. Samenwerking MKB met leveranciers

Definitie	Percentuele verhouding tussen enerzijds het aantal middelgrote en kleine bedrijven met 10 tot 249 werkzame personen dat innovatief heeft samengewerkt met leveranciers en anderzijds het aantal middelgrote en kleine bedrijven met 10 tot 249 werkzame personen dat innovaties heeft gedaan die nieuw zijn voor de markt.
Databron	Eurostat; Community Innovation Survey
Stand 2010	Geen vergelijkbare gegevens voorhanden
Doelstelling 2020	Top 3 van de EU-15 (exclusief Ierland, Griekenland en het Verenigd Koninkrijk). De huidige nummer 3 heeft een score van 71%.
Stand 2011	Nederland staat met een score van 61% op de 4e plaats (waarden 2006-2008)

Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.
Toelichting foto	Nederland behoort niet tot de top 3 maar is er al wel vrij dichtbij.

51. Samenwerking MKB met klanten

Definitie	Percentuele verhouding tussen enerzijds het aantal middelgrote en kleine bedrijven met 10 tot 249 werkzame personen dat innovatief heeft samengewerkt met klanten en anderzijds het aantal middelgrote en kleine bedrijven met 10 tot 249 werkzame personen dat innovaties heeft gedaan die nieuw zijn voor de markt.
Databron	Eurostat; Community Innovation Survey
Stand 2010	Geen vergelijkbare gegevens voorhanden
Doelstelling 2020	Top 3 van de EU-15 (exclusief Ierland, Griekenland en het Verenigd Koninkrijk). De huidige nummer 3 heeft een score van 54%
Stand 2011	Nederland staat met een score van 4,6% op de 7e plaats (waarden 2006-2008).
Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.
Toelichting foto	Nederland behoort niet tot de kopgroep, maar op termijn is het wel haalbaar om het niveau van de nummer 3 te bereiken.

52. Samenwerking MKB met concurrenten

Definitie	Percentuele verhouding tussen enerzijds het aantal middelgrote en kleine bedrijven met 10 tot 249 werkzame personen dat innovatief heeft samengewerkt met concurrenten en anderzijds het aantal middelgrote en kleine bedrijven met 10 tot 249 werkzame personen dat innovaties heeft gedaan die nieuw zijn voor de markt.
Databron	Eurostat; Community Innovation Survey
Stand 2010	Geen vergelijkbare gegevens voorhanden
Doelstelling 2020	Top 3 van de EU-15 (exclusief Ierland en Griekenland). De huidige nummer 3 heeft een score van 43%.
Stand 2011	Nederland staat met een score van 23% op de 6e plaats (waarden 2006-2008).
Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.
Toelichting foto	Nederland zit in de middenmoot en ver af van de kopgroep.

53. Bereik SIA/RAAK

Definitie	Bij SIA/RAAK projecten betrokken bedrijven en instellingen
Databron	SIA/RAAK monitor (voor stand 2010); HBO-Raad (voor stand 2011).
Stand 2010	5.000 bedrijven en instellingen
Doelstelling 2020	20.000 bedrijven en instellingen
Stand 2011	5.623 bedrijven en instellingen
Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.
Toelichting foto	Om de doelstelling 2011 te halen zou het aantal bij SIA/RAAK betrokken bedrijven en instelling jaarlijks met 1.500 moeten toenemen. De toename in het afgelopen jaar was slechts 623. Bij continuering van dit groeitempo dreigt de doelstelling 2011 niet te gaan worden gehaald.

● Ondernemerschap

54. Houding t.o.v. ondernemerschap

Definitie	Percentage van Nederlanders met een positieve houding ten opzichte van ondernemerschap.
Databron	Flash Euro barometer Entrepreneurship Survey
Stand 2010	35% (waarde 2007)
Doelstelling 2020	Top 10
Stand 2011	56% (waarde 2009)
Kleur indicator	2011: ● 2010: ●
Toelichting foto	In de nieuwe survey (december 2009) staat Nederland met 56% op nummer 8. Daarmee is de doelstelling (behoren tot de top 10) behaald.

55. Startende ondernemers

Definitie	Percentage mensen dat momenteel bezig is met het opzetten of managen van een onderneming tot 3,5 jaar oud in verhouding tot de populatie van 18-64 jaar
Databron	Global Entrepreneurship Monitor
Stand 2010	7,2% (waarde 2009), nr. 8 op een ranglijst van 20 OESO-landen
Doelstelling 2020	Top 5 (nr. 5 staat op 9%)
Stand 2011	
Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.
Toelichting foto	Het percentage startende ondernemers is met maar liefst 38 procentpunt gestegen ten opzichte van twee jaar geleden (waarde 2007).

56. Starters met nieuwe technologieën

Definitie	Percentage starters dat gebruik maakt van technologieën van vijf jaar en jonger.
Databron	EIM: Global Entrepreneurship Monitor: Netherlands
Stand 2010	17% (waarde 2008)
Doelstelling 2020	30 % van de starters
Stand 2011	16% (waarde 2009)
Kleur indicator	2011: ● 2010: ●
Toelichting foto	Verslechtering ten opzichte van 2010.

57. Snelle groeiers

Definitie	Percentage van MKB-bedrijven (50-1000 werknemers) met een minimale groei van 60% in werkgelegenheid of omzet in drie jaar tijd
Databron	EIM Internationale benchmark Ondernemerschap 2010
Stand 2010	7,2% voor werkgelegenheid, en 16,4% voor omzet (waarde 2003-2006). Bij werkgelegenheid stond Nederland op de achtste plaats in de ranglijst, bij omzet op de negende plaats. In 2010 (waarden 2003-2006) stond de nummer 5 voor werkgelegenheid op 10,7% en stond de nummer 5 voor omzet op 21,7%.
Doelstelling 2020	Top 5 positie voor werkgelegenheid (10,7%) en voor omzet (21,7%).
Stand 2011	11% voor werkgelegenheid en 18,8% voor omzet (waarden 2004-2007); bij werkgelegenheid staat Nederland op de vijfde plaats in de ranglijst, bij omzet op de zevende plaats. In 2011 (waarden 2004-2007) staat de nummer 5 voor werkgelegenheid op 11,0% en staat de nummer 5 voor omzet op 23,1%.
Kleur indicator	2011: ● 2010: ●
Toelichting foto	<p>Bij werkgelegenheid is de doelstelling al gehaald. Nederland is daar drie plaatsen gestegen op de ranglijst.</p> <p>Bij omzet is de doelstelling nog niet gehaald. Op deze dimensie is Nederland echter wel twee plaatsen gestegen op de ranglijst.</p> <p>Een vergelijking van de Nederlandse percentages over 2010 met die over 2011 laat eveneens een behoorlijke stijging zien. Deze bedraagt 15 procentpunt bij omzet en 53 procentpunt bij werkgelegenheid. Zou de trend bij omzet zich voortzetten, dan zal (ceteris paribus) de doelstelling 2020 ook bij deze proxy binnen enkele jaren worden gerealiseerd.</p>

● Innovativiteit

58. Technologische innovatie in industrie en diensten

Definitie	Percentage omzetaandeel technologisch nieuwe en sterk verbeterde producten industrie // diensten
Databron	Eurostat (CIS); CBS Ondernemingsklimaat 2009
Stand 2010	15% // 9% (rode kleur)
Doelstelling 2020	Top 3 Europa, de huidige nummer 3 voor industrie is 28,9% (Duitsland) en voor diensten 13,2% (Luxemburg)
Stand 2011	
Kleur indicator	2011: ● 2010: ●
Toelichting foto	Bij gebrek aan nieuwe cijfers wordt de oude kleur gehandhaafd.

59. Marketing en organisatie innovatie in industrie en diensten

Definitie	Percentage bedrijven dat een niet-technologische innovatie heeft doorgevoerd industrie // diensten
Databron	OECD Science and Technology Indicators
Stand 2010	31,1% industrie // 29,3% voor diensten
Doelstelling 2020	op 10. De huidige nummer 10 in industrie heeft een score van 49,6% (Denemarken) en de huidige nummer 10 in diensten heeft een score van 41,1% (Nieuw Zeeland).
Stand 2011	TStand 2011
Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.
Toelichting foto	Nederland ligt behoorlijk achter op andere landen. Dit blijkt ook uit andere gegevens, zoals die uit de Community Innovation Survey 2008 van Eurostat: wanneer men Nederland hier vergelijkt met zeven EU-lidstaten (B, DK, F, I, E, P, SV), dan blijkt bijvoorbeeld dat het op de laatste plaats komt wat betreft marketing en organisatie innovatie in de dienstensector. En vergelijkt men er Nederland met de overige landen van de EU-15 (uitgezonderd Griekenland), dan komt het op de op 1 na laatste plaats wat betreft marketing en organisatie innovatie in de industrie.

60. Nieuwe handelsmerken

Definitie	Aantal nieuwe community trademarks per miljoen van de bevolking per jaar
Databron	European Innovation Scoreboard
Stand 2010	196,8 (8e plaats)
Doelstelling 2020	Top 5
Stand 2011	238,4 (6e plaats)

Kleur indicator	2011: ● 2010: n.v.t.
Toelichting foto	Nederland is opgestoomd naar de 6e plaats of, als men de kleine landen Luxemburg, Malta en Cyprus buiten beschouwing laat, zelfs naar de 3e plaats: alleen Zwitserland en Oostenrijk scoren beter dan Nederland, dat Duitsland, Groot-Brittannië en Scandinavië achter zit laat. Zet men het aantal nieuwe community trademarks af tegen de omvang van het BBP, dan is het beeld identiek. Wel zijn er, wellicht als gevolg van conjunctuur-gevoeligheid, sterke jaarlijkse fluctuaties.

Literatuurlijst

- AcTI** (2010) Innovatief ondernemerschap, sleutel tot duurzaamheid. Persbericht 28 oktober 2010
- Bundesministerium für Bildung und Forschung** (2010) Öffentliche Bildungsausgaben erstmals über 100 Mrd. Euro. Pressemitteilung 1 december 2010
- Europese Commissie** (2010a) European Competitiveness Report 2010
- Europese Commissie** (2010b) Industry Scoreboard, 2010 EU Industrial R&D Investment Scoreboard
- Europese Commissie** (2010c) Europe 2020 Flagship Initiative Innovation Union
- Europese Commissie** (2010d) Europe 2020, a strategy for smart, sustainable and inclusive growth
- Europese Commissie** (2010e) European Innovation Scoreboard 2009
- Europese Commissie** (2010f) EU Industrial R&D Investment Scoreboard 2010
- High Level Panel on the Measurement of Innovation** (2010) Elements for the setting-up of headline indicators for innovation in support of the Europe 2020 strategy
- KIA-IP** (2006) Kennisinvesteringsagenda 2006-2016. Nederland het land van talenten!
- KIA** (2008) Foto KIA. Jaarlijkse evaluatie 2006-2016
- KIA** (2009) KIA foto 2009. Nederland in de versnelling
- KIA** (2010a) KIA foto 2010. Bouwen op talent
- KIA** (2010b) Kennis en Innovatie Agenda 2011-2020
- Mas-Colell** (2010) Elements for the setting-up of headline indicators for innovation in support of the Europe 2020 strategy; Report of the High Level Panel on the Measurement of Innovation
- Members of the 2005 "Rising Above the Gathering Storm" Committee** (2010) Rising above the gathering storm, revisited; Rapidly Approaching Category 5, Prepared for the Presidents of the National Academy of Sciences, National Academy of Engineering and Institute of Medicine
- Nederland Kennisland** (2010) Voorbij de tegenstelling in een slimmer Nederland. Kennis-economie monitor 2010
- R&D Mag** (2010) 2010 Global R&D funding forecast, december 2010
- Rijksoverheid** (2010a) Regeerakkoord 'Vrijheid en Verantwoordelijkheid', 30 september 2010
- Rijksoverheid** (2010b) Nederland naar een hogere versnelling. Speech van de minister van Economie, Landbouw en Innovatie, Maxime Verhagen, gehouden op 18 december 2010 ter gelegenheid van de Meet the Future, Science & Technology Summit 2010.
- Rijksoverheid** (2010c) Beantwoording Kamervragen voor de begroting EL&I 2011, 25 november 2010
- Saracho, C.J.F.** (2010) Global Map of R&D Investment, mei 2010 (www.scribd.com)
- The pharmaletter** (2010), uitgave 9 december 2010
- Unilever** (2010) Unilever maakt plan bekend om bedrijfsgroei los te koppelen van milieu-impact. Persbericht 15 november 2010
- VN** (2006) United Nations World Population Prospects: 2006 revision
- Wereldbank** (2009) Knowledge Economic Index, 2008 rank
- World Economic Forum** (2010) Global Competitiveness Index 2010-2011

Deelnemers KIA- bijeenkomsten

Onderstaande personen hebben deelgenomen aan een of meerdere van de bijeenkomsten die zijn belegd ter voorbereiding van deze Kennis en Innovatie Foto 2011. De bijeenkomsten vonden plaats in Den Haag op 12 oktober, 24 november en 15 december 2010.

- Ad de Graaf
- Agnes Jongerius
- Alexander Rinnooy-Kan
- Annet Kil-Albersen
- Ans Vollering
- Arie Kraaijeveld
- Astrid Zuurbier
- Bernard Wientjes
- Chanine Drijver
- Colja Laane
- Doekle Terpstra
- Edgar van Leest
- Emmo Meijer
- Eppo Bruijns
- Eric Fischer
- Erik Drop
- Francien Petiet
- Freddy Weima
- Gerard van Oortmerssen
- Guy Hendricks
- Guy Kerpen
- Hans Corstjens
- Hans Huibers
- Hans Schwartz
- Henk Dits
- Iftin Abokor
- Jan Mengelers
- Jan van Zijl
- Joanne Kuipers
- Jos Engelen
- Kees Tetteroo
- Kete Kervezee
- Linco Nieuwenhuyzen
- Loek Hermans
- Marcel van Bronswijk
- Martine Kramer
- Michel Rog
- HBO-raad
- FNV
- SER en voorzitter KIA-overgangsbestuur
- SBL
- KNAW
- Innovatieplatform Twente
- ICT Regie
- VNO-NCW
- LAKS
- NGI
- HBO-raad
- Brainport Eindhoven
- AcTI-NL
- STW
- NRTO
- TNO
- NWO
- SBO
- ICT Regie
- ISO
- Philips Electronics Nederland B.V.
- Platform Bèta Techniek
- MBO Raad
- PO-raad
- AcTI-NL
- ISO
- TNO
- MBO Raad
- Platform Bèta Techniek
- NWO
- KIA-overgangsbestuur
- PO-raad
- Brainport Eindhoven
- MKB Nederland
- Boaborea
- Kennisnet
- CNV Onderwijs

- Nadir James Stichting van het Onderwijs
- Nick den Hollander VSNU
- Noud Janssen LTO Nederland
- Peter Apers STW
- Peter Lucas VO-raad
- Petra van de Goorbergh Boaborea
- Rens van Tilburg secretariaat KIA
- v Ria van 't Klooster NRTO
- Richard Defourny SBO
- Rik Bleeker Kenniskring Amsterdam
- Robbert Dijkgraaf KNAW en KIA-overgangsbestuur
- Roeland Audenaerde secretariaat KIA
- Sander Breur LSVb
- Sijbolt Noorda VSNU
- Sjoerd Slagter VO-raad
- Steven de Jong LAKS
- Susan van Gulp NRTO
- Thomas Grosfeld VNO-NCW
- Twan Maes Kennisnet
- Walter Dresscher AOb
- Wim de Haas KNAW

KIA-informatie- verstrekkers

De KIA-coalitie dankt onderstaande personen hartelijk voor hun bijdrage aan de totstandkoming van deze Kennis en Innovatie Foto 2011.

• Andries Kuipers	CBS
• Anke Schuster	VSNU
• Anne Terpstra-Nieboer	Onderwijsinspectie
• Arie Korbijn	KNAW
• Ben Sanders	Onderwijsinspectie
• Charlotte van Hees	VSNU
• Christiaan van den Berg	VSNU
• Christoph Meng	ROA
• Edwin Horlings	Rathenau Instituut
• Eric Richters	Nuffic
• Esther van Tienhoven	KNAW
• Fabrice Hénard	OESO
• Han van Yperen	VSNU
• Hans de Jonge	VSNU
• Hans Ruesink	OCW
• Harry Vermeer	Agentschap.nl
• Hugo Hollanders	UNU-MERIT
• Hugo van Bergen	KNAW
• Huib van der Kroon	Agentschap.nl
• Iris Huisman	VSNU
• Jaap Kuiper	KNAW
• Jacques Spaapen	KNAW
• Jantine Flapper	OCW
• Jeroen Heijs	Agentschap.nl
• Johannes van der Vos	HBO-raad
• Joke van der Meer	MBO Raad
• Jolanda Hessels	Panteia
• Kiira Karkkainen	OESO
• Koen Hilberdink	KNAW
• Laura de Landgraaf	VSNU
• Lette Hogeling	ResearchNed
• Marca Wolfensberger	Hanzehogeschool Groningen
• Marcel de Haas	HBO-raad
• Marcel van Velzen	CBS
• Marian Driessen	CBS
• Mark Glimmerveen	OCW
• Mary van Wissen	Sardes
• Nathan Somers	OCW
• Nico van Kessel	ITS

- Paul Kooiman
 - Pauline Thoolen
 - Peter van den Berg
 - Peter van der Hijden
 - Pierre Veelenturf
 - Piet Donselaar
 - Pieter de Bruijn
 - René Hageman
 - Robert de Vries
 - Robert Tijssen
 - Ruud Brokhof
 - Sandra Beekhoven
 - Sil Vrielink
 - Thea Verdonk
 - Thed van Leeuwen
- Sardes
 - OCW
 - Agentschap.nl
 - Europese Commissie DG Research
 - MBO Raad
 - EL&I
 - Agentschap.nl
 - VSNU
 - HBO-raad
 - CWTS
 - Onderwijsinspectie
 - Sardes
 - ResearchNed
 - VSNU
 - CWTS

Gebruikte afkortingen

AcTI-nl	Netherlands Academy of Technology and Innovation
AOB	Algemene Onderwijsbond
AD	associate degree
AES	Adult Education Survey
ARWU	Academic Ranking of World Universities (Sjanghai ranking)
AWT	Adviesraad voor het Wetenschaps- en Technologiebeleid
BBP	bruto binnenlands product
BNP	bruto nationaal product
Boaborea	branchevereniging van dienstverleners op de terreinen van werk, loopbaan en vitaliteit
BRICs	de economisch opkomende landen Brazilië, Rusland, India en China
BSik	Besluit subsidies investeringen kennisinfrastructuur
BVE	beroepsonderwijs en volwasseneneducatie
cao	collectieve arbeidsovereenkomst
CAOP	Centrum Arbeidsverhoudingen
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CEO	Chief Executive Officer (topman van een bedrijf)
CFI	Centrale Financiën Instellingen (uitvoeringsorgaan van OCW)
CNV	Christelijk Nationaal Vakverbond
CIS	Community Innovation Survey
CWTS	Centrum voor Wetenschaps- en Technologiestudies (Universiteit Leiden)
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs (uitvoeringsorgaan van OCW)
EBB	Enquête Beroepsbevolking
EC	Europese Commissie
EIM	beleidsonderzoeksbureau in Zoetermeer
EIS	European Innovation Scoreboard
EL&I	ministerie van Economie, Landbouw en Innovatie
EM	educatieve minor
EPO	European Patent Office
EU	Europese Unie
EU-15	de vijftien landen die als eerste lid werden van de Europese Unie (Nederland, België, Luxemburg, Frankrijk, Duitsland, Italië, het Verenigd Koninkrijk, Ierland, Spanje, Portugal, Griekenland, Oostenrijk, Denemarken, Finland, Zweden)
EU 2020	de groeistrategie van de EU voor de komende tien jaar
FES	Fonds Economische Structuurversterking
FNV	Federatie van Nederlandse Vakverenigingen
FOM	Stichting voor Fundamenteel Onderzoek der Materie (natuurkundig onderzoeksinstituut van NWO)
GCI	Global Competitiveness Index
GDP	Gross Domestic Product ofwel Bruto Binnenlands Product (BBP)
GERD	Gross Domestic Expenditure on Research and Development
HBO	hoger beroepsonderwijs
HRST	human resources, science and technology
ICT	informatie- en communicatietechnologie
IMF	Internationaal Monetair Fonds
IOP	innovatiegericht onderzoeksprogramma

IP	Innovatieplatform
ISO	Interstedelijk Studentenoverleg
IT	informatietechnologie
KEI	Knowledge Economy Index
KIA	Kennis en Innovatie Agenda, Kennisinvesteringsagenda
KIA-IP	Kennisinvesteringsagenda 2006-2016: Nederland, het land van talenten!
KI&O	Knowledge and Innovation Organizational Infrastructure
KNAW	Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen
KP7	Zevende Kaderprogramma voor onderzoek en technologische ontwikkeling (onderzoeksfinancieringsprogramma van de EU)
LAKS	Landelijk Actie Komitee Scholieren
LFS	Labour Force Survey
LNV	ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
LSVb	Landelijke Studenten Vakbond
LTO	land- en tuinbouwondernemingen
MBO	middelbaar beroepsonderwijs
MHP	Vakcentrale voor Middengroepen en Hoger Personeel
MKB	midden- en kleinbedrijf
MSTI	Main Science and Technology Indicators (database van de OESO)
NG	Natuur en Gezondheid
NGI	Netherlands Genomics Initiative
NGO	non-governmental organization
NOWT	Nederlands Observatorium voor Wetenschap en Techniek
NRTO	Nederlandse Raad voor Training en Opleiding
NT	Natuur en Techniek
Nuffic	Netherlands organization for international cooperation in higher education
NWO	Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek
OCW	ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OECD	Engelse benaming van de OESO
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
PIRLS	Progress in International Reading Literacy Study
PISA	Programme for International Student Assessment
PNP	private non-profit instelling
PO	primair onderwijs
PPS	publiek-private samenwerking
R&D	research & development (onderzoek & ontwikkeling)
RAAK	Regionale Aandacht en Actie voor Kenniscirculatie (subsidiereregeling van OCW)
ROA	Research Centre for Education and the Labour Market (Universiteit Maastricht)
RWI	Raad voor Werk en Inkomen
SBL	Stichting Beroepskwaliteit Leraren
SBO	Sectorbestuur Onderwijsarbeidsmarkt
SCP	Sociaal en Cultureel Planbureau
SER	Sociaal-Economische Raad
SIA	Stichting Innovatie Alliantie
STW	technologiestichting van NWO
THES	Times Higher Education Supplement
TIMSS	Trends in International Mathematics and Science Study
TTI	technologisch topinstituut
TNO	Nederlandse Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek
ULO	universitaire lerarenopleiding
UMC	universitair medisch centrum (academisch ziekenhuis)

USD	Amerikaanse dollar
VE	volwasseneneducatie
VN	Verenigde Naties
VNO-NCW	Vereniging van Nederlandse Ondernemingen – Nederlands Christelijk Werkgeversverbond
VO	voortgezet onderwijs
VSNU	Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten
VSV	voortijdig schoolverlater
VVE	voor- en vroegschoolse educatie
WBSO	Wet Bevordering Speur- en Ontwikkelingswerk
WO	wetenschappelijk onderwijs
WOTRO	Stichting voor Wetenschappelijk Onderzoek van de Tropen en Ontwikkelingslanden
ZBO	zelfstandig bestuursorgaan
ZonMW	organisatie die gezondheidsonderzoek en zorginnovatie subsidieert